

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΤΡΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ΑΝΤΥΠΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜ 12176

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΠΑΤΡΑ, 2018

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτυχιακή αυτή εργασία αποτελεί την κορύφωση των σπουδών μου στο Τ.Ε.Ι Πάτρας, τμήμα διοίκησης επιχειρήσεων και εξετάζει την συμβολή του Αρχαιολογικού Μουσείου Πατρών στην τουριστική ανάπτυξη της Πάτρας.

Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται μια συνοπτική εικόνα της ιστορίας της Πάτρας από τα αρχαία χρόνια μέχρι και σήμερα, περιγράφει την ζωή και τα τις παραδόσεις των κατοίκων και τα αξιοθέατα της πόλης συμπεριλαμβανομένου και του μουσείου της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ιστορία του ελληνικού αρχαιολογικού μουσείου και η εξέλιξη του από τα πρώτα του βήματα και τον ρόλο που έπαιξε στο τουρισμό αλλά και τα οικονομικά οφέλη σε μια τοπική κοινωνία που έχει ανάλογα αν η τουριστική επισκεψιμότητα είναι μεγάλη.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάτρας. Παρουσιάζεται η ιστορία της δημιουργίας του από την εποχή που πάρθηκε η απόφαση, τις δυσκολίες που συνάντησε αυτή η ιδέα μέχρι να υλοποιηθεί έως σήμερα. Η ανάγκη που υπήρχε για να δημιουργηθεί η ιδέα ενός νέου μουσείου στη πόλη, καθώς και η προέλευση των εκθεμάτων που βρίσκονται στο μουσείο, ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, περιγραφή των θεματικών ενότητων του αλλά και της μόνιμης έκθεσης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται ο τουρισμός γενικά των μουσείων αλλά και για το μουσείο της Πάτρας αλλά και η συμβολή του Αρχαιολογικού Μουσείου Πατρών στην τουριστική ανάπτυξη της πόλης. Εξετάζονται οι θετικές και οι αρνητικές συνέπειες του τουρισμού αλλά και τα οικονομικά οφέλη σε μια κοινωνία.

Επιπλέον αναφέρονται συνοπτικά και τα λειτουργικά προβλήματα που έχει το Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο ακολουθούν τα συμπεράσματα και διατυπώνονται κάποιες προτάσεις σχετικά με την βελτίωση του αρχαιολογικού μουσείου Πατρών με στόχο την προσέλκυση τουριστών.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	2
Περίληψη.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- Η Πάτρα	
1.1 Η πόλη της Πάτρας.....	6
1.2 Ιστορική αναδρομή.....	7
1.3 Αξιοθέατα.....	9
1.4 Πρωτεύουσα της Δυτικής Ελλάδας.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- Η ιστορία κι ο ρόλος των μουσείων	
2.1 Ο ορισμός του μουσείου.....	11
2.2 Η ιστορία των μουσείων.....	12
2.3 Ο ρόλος του μουσείου.....	13
2.4 Μουσείο και τουρισμός.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- Αρχαιολογικό μουσείο Πατρών	
3.1 Γενικά.....	17
3.2 Θεματικές ενότητες μουσείου.....	19
3.3 Προέλευση εκθεμάτων.....	22
3.4 Επισκέπτες.....	34
3.5 Εισιτήρια.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- Τουρισμός και Μουσείο	
4.1 Πολιτιστικός τουρισμός.....	37
4.2 Θετικά και αρνητικά τουρισμού.....	39
4.3 Μουσεία και οικονομικά οφέλη.....	42
4.4 Marketing στο μουσείο.....	47
4.5 Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών και τουρισμός.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Συμπεράσματα.....	54
Βιβλιογραφία.....	57

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πιο σημαντικό στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των παραδόσεων μιας χώρας γενικότερα αλλά κυρίως μιας πόλης είναι τα μουσεία. Μετά από τόσα χρόνια η συζήτηση σχετικά με τα μουσεία θα έπρεπε να έχει ελαχιστοποιηθεί, αντιθέτως όμως βλέπουμε να συνεχίζει να είναι ισχυρό θεμέλιο για τον τουρισμό μιας κοινωνίας και να εξελίσσεται διαρκώς με την ανάπτυξη της τεχνολογίας.

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία παρουσιάζει την ιστορία των μουσείων στην Ελλάδα από τα πρώτα χρόνια της ύπαρξης τους μέχρι σήμερα, τον ρόλο που διαδραματίζουν μέσα σε μια κοινωνία και τον τρόπο λειτουργίας τους. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζει το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάτρας και γίνεται πλήρης αναφορά σχετικά με την ίδρυση του νέου μουσείου, τα εκθέματα που περιέχει και την προέλευση τους, τον τρόπο λειτουργίας του και τις θεματικές ενότητες που περιέχει. Επιπλέον εξετάζεται και η συμβολή που έχει το μουσείο στην τουριστική ανάπτυξη της Πάτρας, το μάρκετινγκ και τα οικονομικά οφέλη της πόλης.

SUMMARY

The most important element of the cultural heritage and of the traditions of a country in general but mainly of a city are the museums. After so many years, the debate on museums should have been minimized, but on the contrary we see it continue to be a strong foundation for the tourism of a society and constantly evolving with the development of technology.

This diploma thesis presents the history of museums in Greece from the first years of their existence to the present, the role they play in a society and their way of functioning. More specifically, the Archaeological Museum of Patra's presents a full report on the foundation of the new museum, its exhibits and their origins, the way of its operation and the thematic sections it contains. In addition, the contribution of the museum to the tourist development of Patra's, the marketing and the economic benefits of the city are also examined.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- Η Πάτρα

1.1 Η πόλη της Πάτρας

Η Πάτρα είναι η μεγαλύτερη πόλη της Πελοποννήσου και η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας, ο πληθυσμός της ανέρχεται στους 167.446 κατοίκους, σύμφωνα με την επίσημη απογραφή που έγινε το 2011. Είναι η πρωτεύουσα του Νομού Αχαΐας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και έδρα του ομώνυμου δήμου. Επίσης έχει οριστεί έδρα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και του Ιονίου. Είναι το μεγαλύτερο οικονομικό, εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο της Πελοποννήσου και της δυτικής Ελλάδας. Αποτέλεσε κοσμοπολίτικο κέντρο της Μεσογείου στη Ρωμαϊκή περίοδο όπου και η πόλη άκμασε.

Ο πολιούχος άγιος της πόλης είναι ο Άγιος Ανδρέας και σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση η Πάτρα είναι ο τόπος όπου μαρτύρησε. Στη Πάτρα βρίσκεται ο Ιερός Ναός του Αγίου Ανδρέα, ο οποίος είναι και ο μεγαλύτερος ναός της Ελλάδας και ένας από τους μεγαλύτερους των Βαλκανίων.

Θεωρείται διεθνές εμπορικό κέντρο και για αυτό το λόγο αποκαλείται *Πύλη της Ελλάδας προς τη Δύση*. Το μεγαλύτερο λιμάνι της Πελοποννήσου βρίσκεται στη Πάτρα και είναι ένα κομβικό σημείο για το εμπόριο και την επικοινωνία με την Ιταλία και την ευρωπαϊκή δύση ευρύτερα (<https://el.wikipedia.org/wiki>). Είναι μια πόλη που διαθέτει μεγάλες πλατείες, όμορφους χρωματιστούς κήπους και κτίρια με καμάρες. Ξεκινά από τη παραλία φτάνοντας ως το κάστρο και χωρίζεται στην άνω και κάτω πόλη. Στη κάτω πόλη μπορούμε να δούμε παλιά αρχοντικά και λέγεται ότι είναι η πανάρχαια πόλη του μυθικού Πατρέα, σύμφωνα με τη παράδοση (www.hotelsline.gr).

Ο πιο φημισμένος δρόμος της πόλης είναι η οδός Αγίου Νικολάου, η οποία ξεκινά από την άνω πόλη και καταλήγει στη προβλήτα του Αγίου Νικολάου. Στο δρόμο αυτό υπάρχουν 192 σκαλιά που διαχωρίζουν τη παλιά πόλη με το σύγχρονο κέντρο. Η παλιά πόλη είναι χτισμένη περιμετρικά του κάστρου (www.visitgreece.gr).

Η θέση της Πάτρας γεωγραφικά έχει πολλά προνόμια και αυτή ευθύνεται για την οικονομική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Η βιομηχανία της είναι αρκετά ανεπτυγμένη λόγω των προϊόντων που παράγει ο νομός, όπως το κρασί, η σταφίδα, τα εσπεριδοειδή, τα ποτά και οι ελιές. Το λιμάνι της είναι ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Ελλάδας με επικοινωνία με την Ιταλία και κατ' επέκταση με την Ευρώπη, με μεγάλη εξαγωγική, εισαγωγική και επιβατική κίνηση.

1.2 Ιστορική αναδρομή

Ο πρώτος βασιλιάς των αυτόχθων κατοίκων της περιοχής της Πάτρας ήταν κατά την μυθική παράδοση ο Ευμήλος ο οποίος έμαθε από τον Τριπτόλεμο την άροση της γης και ίδρυσε κώμη που την ονόμασε Αρόη. Κατά την ίδια μυθική παράδοση σημειώνεται και η ύπαρξη 2 άλλων κώμων που ήταν η Άνθεια και η Μεσάτιδα. Οι Ίωνες άποικοι κατοίκησαν σε αυτές τις 3 κώμες οι οποίοι αφού ήρθαν από την Αθήνα με αρχηγό τον Ίωνα που ήταν γιος του Ξούθου, και ενώ στην αρχή κατέλαβαν την περιοχή της Ανατολικής Αχαΐας αργότερα έφτασαν μέχρι την Δυτική Αχαΐα και την κυρίευσαν. Κοντά στον Μειλιχό ποταμό υπήρχε ο ναός της Τριακλαρίας Αρτέμιδος όπου ήταν το κοινό κέντρο λατρείας των Ιώνων. Κατά την μυθική παράδοση της Πάτρας υπάρχει και η εγκατάσταση των Θεσσαλών αποίκων οι οποίοι αφού κατέλαβαν την περιοχή του ναού της Αρτέμιδος με αρχηγό τον Ευρύπυλο στην συνέχεια επικράτησαν σταδιακά και στις 3 κώμες.

Προς το τέλος της εποχής του Χαλκού οι πολλές μετακινήσεις δωρικών φυλών ήταν η αιτία να γίνουν πολλές και αλυσιδωτές μεταβολές στους λαούς που ζούσαν στην Πελοπόννησο. Σύμφωνα με την αναφορά του Πausανία, οι Αχαιοί της Λακωνίας ήταν αναγκασμένοι να φύγουν από την Σπάρτη και με αρχηγό τον Τισαμενό πήγαν προς τα δυτικά. Κατέλαβαν ολόκληρη την βορειοδυτική παράκτια πεδιάδα της Πελοποννήσου και αφού έδιωξαν τους Ίωνες έδωσαν το όνομα Αχαΐα. Προς το τέλος αυτών των μετακινήσεων ο γιος του ένδοξου Πρευγένη, ο Πατρέας, μαζί με μια ομάδα Λακεδαιμονίων κατέλαβε την Αρόη και την γύρω περιοχή και συνοίκησε σε αυτήν τις άλλες δυο κώμες, τη Μεσάτι και την Άνθεια, ιδρύοντας μια νέα πόλη την Πάτρα όπου και έδωσε το όνομα του. Σύμφωνα όμως με τις νεότερες αρχαιολογικές έρευνες η συνοίκηση των τριών πολιχνών σε μια πόλη δεν συντελέστηκε κατά την ύστερη μυκηναϊκή εποχή αλλά κατά την αρχαϊκή εποχή. Η Πάτρα δεν αναφέρεται ούτε στον κατάλογο των πλοίων που σύμφωνα με τον Όμηρο έλαβαν μέρος στον Τρωικό Πόλεμο, ούτε μεταξύ των 12 ιωνικών πόλεων της Αχαΐας. Στην διάρκεια της εποχής του Χαλκού (3000-1100 π.Χ.) η περιοχή του λεκανοπεδίου των Πατρών όπου αυτή οροθετείται από το γεωμορφολογικό τόξο Δρέπανο-νοτιοδυτικές απολήξεις του Παναχαικού όρους και κορυφογραμμής Θέας- Μιντιλογλίου- Βραχνηϊκών, κατοικήθηκε κατά κώμες.

Το 12^ο αι. π.Χ. η Πάτρα και η Αχαΐα γενικά σημείωσε μεγάλη ακμή, παρά τις ανακατατάξεις που έγιναν τον προηγούμενο αιώνα σε ολόκληρο τον μυκηναϊκό κόσμο από την καταστροφή των μεγάλων μυκηναϊκών κέντρων και των ανακτόρων, καθώς αρκετοί νέοι κάτοικοι κατοικούν στην περιοχή και ενσωματώνονται με τους ντόπιους. Η οικονομική άνθηση που στηριζόταν τόσο στην επάρκεια των κεραμικών χρηστικών αγγείων που παράγονταν μαζικά στα εργαστήρια και κάλυπταν τις ανάγκες των κατοίκων της αλλά και η άφθονη αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή η οποία ευνοούνταν από τις εύφορες πεδιάδες και από το ήπιο κλίμα της περιοχής ήταν τα αίτια της μεγάλης ακμής της Πάτρας. Το εξαγωγικό εμπόριο της περιοχής ήταν βασισμένο στην κτηνοτροφική και αγροτική παραγωγή.

Κατά την γεωμετρική, την αρχαϊκή και την κλασική περίοδο, η Πάτρα και η Δυτική Αχαΐα γενικά ήταν μια μικρή και ασήμαντη πόλη που έδειχνε να παρακμάζει. Η πόλη ήταν περιορισμένη στην περιοχή του Κάστρου και ο χώρος όπου σήμερα υπάρχει το Ρωμαϊκό Ωδείο το χρησιμοποιούσαν για ταφές. Τα πιο σημαντικά και παλαιότερα ιερά της όπως αυτά του Διονύσου Αισυμνήτου και της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος βρισκόνταν έξω από τα όρια της πόλης.

Ο αρχικός αγροτικός χαρακτήρας της πόλης των Πατρών διατηρήθηκε κατά τους ιστορικούς χρόνους και ειδικότερα την γεωμετρική, αρχαϊκή και κλασική περίοδο. Η Κόρινθος ήταν αυτή που σημείωσε γρήγορη ανάπτυξη και επισκίασε την σπουδαία γεωγραφική θέση της Πάτρας. Δεν πήρε μέρος στον Πελοποννησιακό πόλεμο ούτε στα Μηδικά αν και ο Αλκιβιάδης το 419

π.Χ. την έπεισε να κτίσει μακρά τείχη από την πόλη έως την θάλασσα για να την χρησιμοποιήσει για τις επιχειρήσεις των Αθηναίων στη Σικελία. Η πόλη όμως δεν συμμάχησε με τους Αθηναίους. Θα πρέπει να γίνει αναφορά πάντως στο γεγονός ότι το 429 π.Χ. ο Αθηναϊκός στόλος με αρχηγό τον Φορμίωνα νίκησε στην θαλάσσια περιοχή της τους Κορίνθιους.

Οι πολιτειακές μεταβολές που γίνονται σε όλη την διάρκεια του 4^{ου} αι. π.Χ., οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της πόλης. Η Πάτρα αλλά και άλλες περιοχές της Πελοποννήσου γίνεται πεδίο ανταγωνισμού των αντίθετων μακεδονικών παρατάξεων. Το 280 π.Χ. η πόλη μαζί με την Δύμη, την Τριταία, και τις Φαρές συστήνουν την Αχαϊκή Συμπολιτεία και αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στην αναδιοργάνωση του παλαιού Αχαϊκού κοινού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να βγει η Πάτρα από την <<αφάνεια>>, να αναπτρωθεί το ηθικό των κατοίκων της και να παίξει σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις εκείνης της εποχής. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στον πόλεμο των γαλατών στους Δελφούς το 279 π.Χ. οι μόνοι από τους Αχαιούς που μαζί με τους Αιτωλούς πήραν μέρος ήταν οι Πατρείς. Οι απώλειες όμως των Πατρώων παρά την νίκη τους ήταν τόσο μεγάλες, που ήταν αναγκασμένοι να καταφύγουν στην ύπαιθρο για να εξασφαλίσουν τους αναγκαίους πόρους διαβίωσης.

Η ανάπτυξη των Πατρών συνεχίζεται κατά τον 2^ο αι. π.Χ. καθώς το επιβεβαιώνουν και οι ανασκαφές. Εκείνη την εποχή η Ρώμη εκδηλώνει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για την Αχαΐα ενώ το 196 π.Χ. έχει ήδη προηγηθεί η ανακήρυξη της αυτονομίας των ελληνικών πόλεων. Ο ρόλος των Πατρών ενδυναμώνεται μετά την καταστροφή της Κορίνθου το 146 π.Χ. αν και η πόλη βρίσκεται υπό Ρωμαϊκή κατοχή, ενώ ενισχύεται η εύπορη τάξη των γαιοκτημόνων για τα συμφέροντα της ρωμαϊκής πολιτικής.

Η ίδρυση της πόλης ως αποικίας από τον Οκταμβιανό Αύγουστο το 14 π.Χ. ήταν το πιο σημαντικό γεγονός στην ιστορία της το οποίο είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει ριζικά την τύχη της. Αυτή η ενέργεια του Αυγούστου συνδυάστηκε με τον συνοικισμό κωμών της περιοχής αλλά και κατοίκων της Δύμης, των Φαρών και της Τριταίας και είχε ως αποτέλεσμα η επικράτεια της πόλης αλλά και τα εδάφη της να πολλαπλασιαστούν και να γίνουν πλουσιότερα. Σε αυτήν προστέθηκε και η περιοχή της δυτικής Λοκρίδας και της νότιας Αιτωλίας.

Το οδικό δίκτυο της πόλης οργανώνεται πιο καλά από τον 2^ο αι. π.Χ. και οι περισσότεροι δρόμοι της πλακοστρώνονται και αποκτούν ένα η δυο πεζοδρόμια.

Μεγάλη καταστροφή στα κτίρια της πόλης, ανάμεσα τους και στο Ωδείο παρατηρείται στην διάρκεια του 3^{ου} αι. μ.Χ. Οι επιδρομές βαρβαρικών φυλών (Ερούλοι, 268 μ.Χ.) ή ένας μεγάλος σεισμός που έπληξε την ΒΔ. Πελοπόννησο είχαν ως αποτέλεσμα την καταστροφή αυτή. Παρά το γεγονός όμως ότι αρχίζουν και εμφανίζονται σημάδια παρακμής, η πόλη επιζεί. (Κολώνας & Σταυροπούλου-Γατσή, 2017).

1.3 Αξιοθέατα

Η Πάτρα διαθέτει Παιδαγωγική ακαδημία, Πανεπιστήμιο και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, Δημοτική βιβλιοθήκη, Δημοτική πινακοθήκη όπως και πολλά αξιοθέατα. Για αυτό το λόγω θεωρείται ένα από τα σπουδαιότερα πολιτιστικά κέντρα της Πελοποννήσου:

- **Αχαΐα Κλάους:** Το Αχαΐα Κλάους βρίσκεται οχτώ χιλιόμετρα νοτιοανατολικά από το κέντρο της Πάτρας. Είναι ένα κάστρο-οινοποιείο μιας εταιρίας με μεγάλη ιστορία στην οινοποιητική παράδοση. Ιδρυτής ήταν ο Βαυαρός Γουστάβος Κλάους ο οποίος το 1854 έφτασε στην Πάτρα για να εργαστεί σε μία γερμανική εταιρία παραγωγής σταφίδας. Ενδιαφέρθηκε στην αρχή για την αγορά ενός αμπελιού, όπου με τα χρόνια επεκτάθηκε και εξελίχθηκε σε μια μεγάλη επιχείρηση. Η εταιρία θεωρείται ότι ιδρύθηκε το 1861 και γρήγορα κατέκτησε τη διεθνή και την εγχώρια αγορά λόγω της εξαιρετικής ποιότητας κρασιού που παρήγαγε μεταξύ των οποίων και η Μαυροδάφνη Πατρών. Το επιβλητικό κάστρο που στέγαζε την επιχείρηση του διατηρείται μέχρι σήμερα και συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πιο σημαντικά και πιο γνωστά αξιοθέατα της πόλης. Δέχεται ετησίως περισσότερες από 200.000 επισκέψεις (<http://www.taxidologio.gr/patras>).
- **Μεσαιωνικό κάστρο:** Το μεσαιωνικό κάστρο της Πάτρας βρίσκεται στο λόφο του Παναχαϊκού όρους σε απόσταση 800 μέτρων από την ακτή. Χτίστηκε κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 14ου μ.Χ. αιώνα, επάνω στα ερείπια της αρχαίας ακρόπολης από τον Ιουστιανό. Τα τείχη του καταλαμβάνουν μια έκταση μεγαλύτερη των 22 στρεμμάτων. Το οχυρωματικό σύμπλεγμα τάφρων πύργων και προμαχώνων συγκροτούσε μια αποτελεσματική άμυνα για την πόλη μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Μέσα στη διάρκεια των αιώνων απέκρουσε με επιτυχία πολλές βαρβαρικές επιθέσεις, ενισχύθηκε από τους Φράγκους και κατάφεραν με μεγάλη δυσκολία οι Τούρκοι να το κυριεύσουν. Επέστρεψε στα χέρια των Ελλήνων μετά την απελευθέρωσή του το 1828 από το στρατηγό Μαιζόν. Επίσης ο λαϊκός μύθος λέει ότι ο κορμός ενός αγάλματος των ρωμαϊκών χρόνων, είναι εντοιχισμένος σε μια ειδική εσοχή της τοιχοποιίας. Το παραμορφωμένο αυτό άγαλμα ονομάζεται "Πατρινέλα" και πίστευαν ότι προστάτευε την πόλη από τις επιδημίες και τις συμφορές και τα βράδια θρηνούσε τους νεκρούς της πόλης (<http://www.taxidologio.gr/patras-todo-ruined-castle.html>).
- **Ρωμαϊκό Ωδείο Πάτρας:** Βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της Πάτρας. Ανεγέρθηκε το 170 π.Χ. δέκα χρόνια πιο νωρίς από την ανέγερση του Ηρωδείου των Αθηνών. Η μεγαλοπρέπειά και η διακόσμηση του μπορεί άνετα να συναγωνιστεί την αρτιότητα του μεγάλου ωδείου των Αθηναίων, σύμφωνα με τον Πausανία. Το ωδείο ήταν συνέχεια της αγοράς και μέσα σε αυτό βρισκόταν το επιβλητικό άγαλμα του Απόλλωνα. Μέσα στους αιώνες πόλεμοι, κατακτητές και σεισμοί κατέστρεψαν το κτίσμα το οποίο καταπλακώθηκε από χώμα και άλλα υλικά και φαινόταν μόνο ένα μικρό τμήμα του. Ξαναήρθε στο φως το 1889 άρχισαν όμως την αναστήλωση μόλις το 1956. Διαθέτει θέσεις για 2.300 θεατές και σήμερα διοργανώνονται πολλές και σπουδαίες θεατρικές και μουσικές παραστάσεις (<http://www.taxidologio.gr/patras-todo-roman-odeum.html>).
- **Πλατεία Βασιλέως Γεωργίου:** Είναι η κεντρική πλατεία της πόλης. Το πρώτο της όνομά ήταν Πλατεία Όθωνος, όμως η κοινή της ονομασία ήταν Καλαμογδάρτη γιατί εκεί ήταν η οικία της ομώνυμης οικογένειας. Όταν στο βασιλικό θρόνο βρισκόταν ο Γεώργιος Α' έλαβε το όνομά του. Ένα μεγάλο μέρος της το 1902 δεντροφυτεύτηκε. Πάντα αποτελούσε χώρο συγκεντρώσεων πολιτικού και άλλου ενδιαφέροντος, όπως και τόπο εορτασμών και άλλων εκδηλώσεων. Έγινε ευρεία γνωστή το 1875 λόγω των σιντριβανιών που φτιάχτηκαν σε αυτή και του τεράστιου κόστους τους. Υπήρξε κέντρο πολιτισμού και αυτό φαίνεται από αναφορές περιηγητών που αναφέρουν για τους Ιταλούς αοιδούς που εμφανίζονταν στα μαγαζιά αλλά και στο μεγάλο πλήθος των θεατών που παρευρίσκονταν στις παραστάσεις του θεάτρου

Απόλλων που βρισκόταν στο χώρο της πλατείας(<http://www.taxidologio.gr/patras-todo-georgiou-square.html>).

- **Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου:** Είναι η μεγάλη καλωδιωτή γέφυρα με μήκος 2280 μέτρα που συνδέει την Πελοπόννησο με την Στερεά Ελλάδα στο ύψος του Ρίου και του Αντιρρίου αντίστοιχα όπου οι δύο περιφέρειες φτάνουν στην κοντινότερη απόσταση μεταξύ τους. Στηρίζεται σε τέσσερις πυλώνες, όπου το βύθισμα τους σε κάποια σημεία φτάνει τα 65 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Από αρχιτεκτονικής άποψης η γέφυρα έχει σχεδιαστεί με τεράστιες αντοχές, μπορεί να ανταπεξέλθει σε σεισμό της τάξης των 7,4 Ρίχτερ ή να αντέξει την πρόσκρουση τάνκερ εκτοπίσματος 180.000 τόνων ή το πέρασμα ενός τυφώνα. Ολοκληρώθηκε το 2004 με μια λαμπρή τελετή όπου συμμετείχε και ο πρόεδρος της δημοκρατίας Κάρολος Παπούλιας και ονομάστηκε "Γέφυρα Χαρίλαος Τρικούπης" προς τιμήν του πολιτικού αφού ήταν δικό του όραμα (<http://www.taxidologio.gr/patras-todo-rio-antirio-bridge.html>).
- **Ιερός Ναός του Αγίου Ανδρέα:** Ο παλιός ναός ανεγέρθηκε κάπου μεταξύ 1836 και 1843 σε εκείνο το σημείο που μαρτύρησε ο Απόστολος Ανδρέας, ήταν έργο του Λύσανδρου Καυτάντζογλου και αγιογραφήθηκε από τον Δημήτριο Χατζηασλάνη. Ο νέος μεγαλοπρεπέστατος ναός θεμελιώθηκε το 1908 από τον Γεώργιο τον Α' και εγκαινιάστηκε το 1974 από τον Μητροπολίτη Πατρών Νικόδημο. Ο αρχιτέκτονας Αναστάσιος Μεταξάς είχε την αρχική επίβλεψη του έργου και ο Γεώργιος Νομικός το ολοκλήρωσε. Είναι η μεγαλύτερη εκκλησία των Βαλκανίων και μια από τις μεγαλύτερες της Ευρώπης. Έχει ύψος που ξεπερνά τα 46 μέτρα και η χωρητικότητά της φτάνει τα 5.500 άτομα. Το πηγάδι του Αγίου Αντρέα βρίσκεται δίπλα στο ναό και σώζεται μέχρι σήμερα, είναι ο χώρος στον οποίο δίδασκε και σταυρώθηκε. Ο ναός έχει ιδιαίτερο ιστορικό αλλά και καλλιτεχνικό ενδιαφέρον, πέραν του θρησκευτικού (<http://www.taxidologio.gr/patras-todo-agios-andreas-cathedral.html>).
- **Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Πάτρας:** Το νέο αρχαιολογικό μουσείο της Πάτρας θεωρείται το λίκνο πολιτισμού για την Αχαΐα. Σε πανελλήνιο επίπεδο είναι το δεύτερο μεγαλύτερο μουσείο. Θα αναφερθούμε εκτενέστερα παρακάτω (<http://www.taxidologio.gr/patras-todo-archaeological-museum.html>).
- **Πατρινό καρναβάλι:** Είναι ένας θεσμός με μεγάλη ιστορία πολλών χρόνων. Η χρονική περίοδος μέσα στην οποία γεννήθηκε, εξελίχθηκε και απέκτησε τις χαρακτηριστικές του ιδιότητες, είναι από το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα και το πρώτο του 20^{ου}. Στο καρναβάλι οργανώνονται χοροί μεταμφιεσμένων που για να πάρει κανείς μέρος πρέπει να είναι μασκαρεμένος. Οι Γάλλοι λένε ότι ο βασιλιάς Κάρολος ΣΤ΄ ο τρελός (1368-1422), όπως τον αποκαλούσαν, διοργάνωσε τον πρώτο χορό μεταμφιεσμένων (Πολίτης, 1987).

1.4 Πρωτεύουσα της Δυτικής Ελλάδας

Η Πάτρα επιλέχθηκε το 2006 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και χαρακτηρίστηκε <<πρωτεύουσα>> της Δυτικής Ελλάδας. Ήταν η Τρίτη Ελληνική πόλη μετά την Αθήνα το έτος 1985 και τη Θεσσαλονίκη το 1997. Η Μελίνα Μερκούρη, Ελληνίδα διακεκριμένη ηθοποιός και Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, κα. ήταν η πρώτη που πήρε αυτή την πολιτιστική πρωτοβουλία. Πρόκειται για έναν ετήσιο θεσμό που πρωτοεμφανίστηκε τη δεκαετία του 1980(www.mzv.cz).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Η ιστορία και ο ρόλος των μουσείων

2.1 Ο ορισμός του μουσείου

Μέσα στους αιώνες το μουσείο χάραξε μια τεράστια ιστορία ως ότου καταλήξει στη σημερινή του μορφή ως πολυδύναμο και πολυδιάστατο πολιτιστικό οργανισμό. Σύμφωνα με την αρχαία ελληνική μυθολογία λέξη μουσείο προέρχεται από τις εννέα Μούσες, οι οποίες ήταν κόρες τις Μνημοσύνης και του Δία. Στην αρχαία Ελλάδα οι Μούσες ήταν οι προστάτιδες των γραμμάτων και των Επιστημών και το μουσείο παρουσιάζεται ως τέμενος αφιερωμένο στη λατρεία των Μουσών (ΕΑΠ, 2002).

Δραματικές είναι οι αλλαγές στο ρόλο και τη λειτουργία του μουσείου στην Ευρώπη από τον 16^ο και 17^ο αιώνα που άρχισε να παίρνει υπόσταση στις αριστοκρατικές συλλογές μέχρι τη πολυμορφία και τη ποικιλία που συναντάμε σήμερα. Ειδικότερα από τη δεκαετία του 1960 και μετά υπάρχει μια σύγχυση με αποτέλεσμα πιο έντονες συζητήσεις, κριτικές και αυτοκριτικές για τη ταυτότητα τους και τη σχέση τους με τη κοινωνία.

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) συστάθηκε από την UNESCO το 1946 και έχει εθνικές επιτροπές σε περισσότερα από εκατό κράτη. Είναι ο οργανισμός που ασχολείται με τη μελέτη των μουσείων σε παγκόσμιο επίπεδο, με τη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και με όλες τις λειτουργίες των μουσείων.

Τα μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων μετά συζητήσεις χρόνων, αμέτρητα διεθνή συνέδρια και διαμάχες κατέληξαν στον εξής ορισμό για την έννοια του μουσείου:

<<Οργανισμός μόνιμος, χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα, υποταγμένος στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξης της και ανοιχτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντος του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία>>.

Το ICOM με τον ορισμό αυτό θέλει να αναφερθεί στο σταθερό και μακροχρόνιο χαρακτήρα των μουσείων που έχουν σα σκοπό να προστατεύουν τις συλλογές για τις επόμενες γενιές, σε αντίθεση με άλλους προσωρινούς πολιτιστικούς οργανισμούς που δημιουργούνται για λίγο χρονικό διάστημα, όπως ένα πολιτιστικό φεστιβάλ που στη συνέχεια θα διαλυθεί. Παρουσιάζει έντονα το δημόσιο χαρακτήρα και το κοινωνικό ρόλο του μουσείου, προσπαθώντας να κάνει σαφές πως δεν είναι κερδοσκοπική επιχείρηση με στόχο το οικονομικό κέρδος, ούτε είναι ιδιωτικές συλλογές στον έλεγχο ενός ατόμου. Ακόμα και όταν έχουν κάποιο κέρδος από τα πωλητήρια που μπορεί να διαθέτουν, δεν είναι αυτός ο κύριος σκοπός τους.

Παγκοσμίως τα περισσότερα κράτη έχουν υιοθετήσει τον ορισμό αυτό. Σε μερικές χώρες από την άλλη οι εθνικοί οργανισμοί που ασχολούνται με τα μουσεία έχουν προτείνει δικούς τους ορισμούς.

Η Ένωση Μουσείων της Βρετανίας στο συνέδριο του 1984 έδωσε τον ορισμό: <<το μουσείο είναι ένας οργανισμός που συλλέγει, τεκμηριώνει, διαφυλάσσει, εκθέτει και ερμηνεύει υλικές μαρτυρίες και σχετικές πληροφορίες για το δημόσιο όφελος>>.

Ο ορισμός αυτός προσαρμόστηκε το 1998 ως εξής: <<Τα μουσεία επιτρέπουν στους ανθρώπους να εξερευνούν συλλογές για έμπνευση, μάθηση και ψυχαγωγία. Κάνουν προσιτά αντικείμενα και δείγματα του φυσικού κόσμου, τα οποία διαφυλάσσουν για τη κοινωνία>>.

Η Αμερικάνικη Ένωση Μουσείων έδωσε τον ορισμό ως << ένας οργανωμένος και μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο κατ' ουσία εκπαιδευτικό ή αισθητικό, με επαγγελματικό προσωπικό, που κατέχει και χρησιμοποιεί απτά αντικείμενα τα οποία είναι επιμελείται και εκθέτει στο κοινό με κάποιο τακτό πρόγραμμα>> (Οικονόμου, 2003).

2.2 Η ιστορία των μουσείων

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με μεγάλη ιστορία που μας έχει αφήσει κληρονομιά ένα τεράστιο πλήθος από γραπτά και αρχιτεκτονικά τεκμήρια. Αυτά τα τεκμήρια αποτελούσαν πάντα αντικείμενο έρευνας και μελέτης από πάρα πολλούς επιστήμονες ανά τον κόσμο. Από την αρχαιοελληνική λέξη «Μουσείον» έχει τις ρίζες της η έννοια μουσείο. Το Μουσείον αποτελούσε χώρο λατρείας και θεωρείται ότι εκεί έμεναν οι Μούσες. Οι εννέα θεότητες που αντιπροσώπευαν την ιστορία, την επική ποίηση, τη μουσική, τη τραγωδία, τη λυρική ποίηση, το χορό, την αστρονομία, τη κωμωδία και τους ύμνους. Στην αθηναϊκή Ακρόπολη, όπου το 5^ο αιώνα μ.Χ. στεγαζόταν μια πινακοθήκη στη βόρεια πτέρυγα των Προπυλαίων υπάρχουν τα θέματα των πινάκων, όπου καταγράφονται το 2^ο αιώνα μ.Χ. από τον περιηγητή Πausανία (Αλκυσίς, 1995).

Τον 3^ο αιώνα π.Χ. ιδρύεται το μουσείο της Αλεξάνδρειας από τον Πτολεμαίο Σωτήρα, εκεί τοποθετούνται συλλογές από αγάλματα, αστρονομικά και ιατρικά εργαλεία, καθώς και βοτανικό και ζωολογικό πάρκο. Στη ρωμαϊκή εποχή, λάφυρα πολέμου διακοσμούν τις επαύλεις πλουσίων πατρικίων και στρατηγών. Στην εποχή του Μεσαίωνα εικόνες και θρησκευτικά αντικείμενα, φυλάσσονταν σε μοναστήρια, εκκλησίες και θρησκευτικά ιδρύματα (Καλλούρη et al, 1988).

Στην Αναγέννηση, η έκθεση πολύτιμων αντικειμένων πλησιάζει περισσότερο την εικόνα του μουσείου σήμερα, όπου συγκεντρώνονται έργα τέχνης και παρουσιάζονται στο κοινό. Δυνατότητα να θαυμάσουν αυτά τα έργα τέχνης τότε είχαν μόνο οι ευγενείς, οι βασιλείς και οι ισχυροί της εκκλησίας. Ο όρος <<μουσείο>> εμφανίζεται στη Φλωρεντία για πρώτη φορά τον 15^ο αιώνα. Αξιοπεριέργα αντικείμενα της τέχνης και της φύσης εκτίθενται μέσα σε βιτρίνες στην Ευρώπη, τα γνωστά cabinets of curiosities, τους επόμενους δυο αιώνες (Οικονόμου, 2003, σελ. 32). Τα οποία αποτελούσαν διάφορα αξιοπεριέργα αντικείμενα από όλο τον κόσμο, όπως νομίσματα, εργαλεία, αποξηραμένα φυτά, μουσικά όργανα, μέταλλα, γλυπτά, ταριχευμένα ζώα, εικόνες και εξωτικά αντικείμενα από διάφορες χώρες, όπως Ασία και Αφρική. Τα αντικείμενα αυτά βρήκαν στέγη σε διάφορες αίθουσες ή σε galleries. Και εδώ η παρουσίαση των αντικειμένων έχει ιδιωτικό χαρακτήρα και το κοινό είναι κυρίως ευγενείς ή ξένοι ταξιδιώτες (Falk & Dierking, 1992).

Το πρώτο μουσείο ανοιχτό προς το κοινό εμφανίζεται στα τέλη του 17^{ου} αιώνα και κυρίως τους 18^ο και 19^ο αιώνα. Η ιδιωτική συλλογή μετατρέπεται σε δημόσιο μουσείο και ο Διαφωτισμός του δίνει ένα επιστημονικό χαρακτήρα και βοηθάει στη μελέτη φυσικών φαινομένων. Επιστημονικές μέθοδοι εφαρμόζονται στα μουσεία, όπως το πείραμα και η παρατήρηση και βοηθούν με τη σειρά τους στην ανάπτυξη της επιστημονικής σκέψης.

Το μουσείο γεννήθηκε και αναπτύχθηκε ανά τους αιώνες κυρίως στα ευρωπαϊκά κράτη. Το πρώτο κρατικό μουσείο που δημιουργήθηκε και ήταν ανοιχτό στο ευρύ κοινό ήταν το Βρετανικό μουσείο στο Λονδίνο. Μετά την γαλλική επανάσταση, δημιουργήθηκε το Γαλλικό Αρχαιολογικό Μουσείο στη Γαλλία, το οποίο φιλοξενούσε γλυπτική και ζωγραφική. Μετά δημιουργήθηκε το Γαλλικό Μουσείο με έργα τέχνης από γαλλικές εκκλησίες και μοναστήρια. Και τέλος το μουσείο του Λούβρου με τις βασιλικές συλλογές. Το πρώτο κρατικό μουσείο της Γερμανίας ήταν η Γλυπτοθήκη του Μονάχου και μετά ιδρύεται στο Βερολίνο το Παλαιό Μουσείο του Σίνκελ (Βελισσαροπούλου et al, 1985).

Μετά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους στην Ελλάδα κάνουν την εμφάνισή τους τα πρώτα μουσεία και συνδέονται άμεσα με την ανάγκη συγκρότησης εθνικής ταυτότητας. Το 1829 το ορφανοτροφείο της Αίγινας γίνεται το πρώτο μουσείο της Ελλάδας. Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Μουσείο δημιουργείται την εποχή που η Αθήνα γίνεται πρωτεύουσα της Ελλάδας (Κρόντιρα, 1985).

Η ανάπτυξη του Διαφωτισμού και η εξέλιξη της επιστημονικής σκέψης βοήθησαν στην μελέτη και την οργάνωση των συλλογών. Τα Πανεπιστήμια παίζουν σημαντικό ρόλο στην ίδρυση ευρωπαϊκών μουσείων (π.χ. το Μουσείο Ασμόλιαν του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης που είναι το πρώτο πανεπιστημιακό Μουσείο με έτος ίδρυσης το 1683). Οι συλλογές

αποτελέσαν αντικείμενο μελέτης και ήταν υπεύθυνες για να γνωρίσει ο κόσμος διάφορους πολιτισμούς. Οι πρώτοι επιμελητές των Μουσείων ήταν ακαδημαϊκοί και δούλεψαν για την ταξινόμηθούν και να ερμηνευθούν σωστά. Το Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου είναι το πρώτο εθνικό και δημόσιο Μουσείο της Ευρώπης και ήδη από το 1753 το αποκαλούσαν Μουσείο, ακολουθούσε τις αρχές του Ντιντερό και των εγκυκλοπαιδιστών του 18ου αιώνα, ήταν ανοιχτό σε όλο το κοινό τους «φιλομαθείς και περίεργους ανθρώπους» (Τσαούση & Δαλακούρα, 2008).

Τον 20^ο αιώνα το μουσείο έχει κάνει μεγάλη πρόοδο και είναι η εποχή που γεφυρώνει τη σχέση κοινού και μουσείου. Τόσο ο εσωτερικός, όσο και ο εξωτερικός χώρος, δημιουργούνται με σκοπό την εξυπηρέτηση του ευρύτερου κοινού. Τα εκθέματα τοποθετούνται χρονολογικά και τοπικά, με σκοπό τη πληροφόρηση του απλού κοινού. Προέκυψε λοιπόν, η ανάγκη για μία αλλαγή. Η αλλαγή αυτή είχε σαν στόχο το μουσείο να είναι πιο λειτουργικό και «ελαστικό», αντίθετα με την αυστηρή οργάνωση της νεοκλασικής εποχής. Η ευχάριστη και δελεαστική ατμόσφαιρα και το ποικιλόμορφο υλικό που δομεί τους χώρους του μουσείου θα προσελκύσουν το κοινό να μάθει πληροφορίες και συγκεκριμένα στοιχεία, να γίνει γνώστης της ιστορίας, να μελετήσει την εξέλιξη του ανθρώπου και εφαρμογές και να ανακαλύψει νέες αξίες, ιδέες, ενδιαφέροντα και αντιλήψεις.

2.3 Ο ρόλος του μουσείου

Ο πολιτισμός σαν έννοια στην πιο απλοϊκή της μορφή συνίσταται από όλα εκείνα τα επιμέρους στοιχεία που βοηθούν τον άνθρωπο να καλυτερέψει την καθημερινότητα του. Σχετίζεται άμεσα με τα επιτεύγματα του κάθε λαού σε επίπεδα υλικά και πνευματικά, διαχωρίζοντας με αυτό το τρόπο το πολιτισμό σε υλικό και πνευματικό.

Συνοπτικά, τα δημιουργήματα ενός λαού που αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία του πολιτισμού του και της ανάπτυξής του μέσα στους αιώνες μπορεί να είναι η γραφή, η γλώσσα, τα ήθη, τα έθιμα και οι καθημερινές συνήθειες, η θρησκεία, η πολιτική και κοινωνική οργάνωση, οι εργασίες και τα επαγγέλματα, οι τέχνες, οι επιστήμες και η θρησκεία, τα κείμενα, οι παραδόσεις και οι ιδέες. Τα στοιχεία αυτά του παρελθόντος ενός λαού αποτελούν αφετηρία για την πορεία του. Διαδίδονται μέσα στον χρόνο και αποτελούν πολιτισμικά κειμήλια τόσο μέσα στη συνείδηση του ανθρώπου όσο και μέσω της διαφύλαξης του υλικού πολιτισμού. Τα μουσεία ήταν και είναι οι κύριοι φύλακες των στοιχείων αυτών, των διάφορων πολιτισμών.

Η δομή και η εξέλιξη της κοινωνίας έχει άμεση σχέση με το μουσείο του σήμερα τις οποίες επηρεάζει με τρόπο άμεσο και καθοριστικό. Ο ίδιος ο άνθρωπος βρίσκεται στον πυρήνα της σύστασης του σύγχρονου μουσείου και κατ' επέκταση η πολιτιστική του κληρονομιά. Δεν ήταν πάντα όμως η προσοχή του μουσείου στραμμένη στην ενίσχυση της σωστής σύστασης της κοινωνίας και ούτε ο χαρακτήρας του δεν ήταν τόσο ανθρωποκεντρικός.

Η πρώτη επίσημη αναφορά ενός δημόσιου μουσείου τοποθετείται στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ του Ηνωμένου Βασιλείου γύρω στα 1683, όπου παρουσιάζεται το πρώτο εταιρικό σώμα που δέχεται ιδιωτική συλλογή, δημιουργεί τις σωστές και απαραίτητες κτηριακές εγκαταστάσεις για να προσελκύσει και να φιλοξενήσει το κοινό.

Τη περίοδο του Γαλλικού Διαφωτισμού τον 18^ο αιώνα, ξημερώνει στον Ευρωπαϊκό χώρο μια εποχή όπου χαρακτηρίζεται από την δίψα για εγκυκλοπαιδικές γνώσεις και καλλιέργει τη

περιέργεια για τόπους εξωτικούς. Μέσα σε αυτό το κλίμα της ανακάλυψης κάτι νέου δημιουργούνται δύο από τα μεγαλύτερα μουσεία της Ευρώπης, το Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι το 1793 και το Βρετανικό Μουσείο στο Λονδίνο το 1759, των οποίων η λειτουργία, η δομή, η σύσταση και η αποστολή παραμένουν σταθερές μέσα στο χρόνο σε μεγάλο βαθμό. Το κράτος στηρίζει με υπευθυνότητα το μουσείο, που σαν στόχο έχει τη προστασία και τη συντήρηση τριών συλλογών και <<... για την γενική χρήση και το όφελος του κοινού >>.

Στην εννοιολογική ανάπτυξη του μουσείου παρατηρούμε εναλλαγές και συμπεραίνουμε ότι η εξέλιξή του είναι σε άμεσο διάλογο με την κοινωνία μέσα στην οποία ζει και αναπτύσσεται σαν οργανισμός. Σιγά σιγά ο μουσείο από χώρο που επιτρέπει την πρόσβαση σε ένα συγκεκριμένο κοινό μιας ελίτ κοινωνίας, επιτρέπει την είσοδο σε ένα ευρύτερο κοινό και εξελίσσεται στρέφοντας το μεγαλύτερο μέρος του ενδιαφέροντος του προς το κοινό, κάτι το οποίο κάνει το μουσείο στις μέρες μας ανθρωποκεντρικό.

Πολλοί επιστήμονες της μουσειολογίας, αναφέρονται στο μουσείο ως << χώρο όπου οι άνθρωποι μπορούν να αναπτύξουν τις γνώσεις του και να αλλάξουν ραγδαία τις πεποιθήσεις τους>>. Το γεγονός αυτό έχει θετικό αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο το μουσείο συμβάλει στην ευημερία της κοινωνίας στο σύνολό της και εδώ βρίσκεται η σημασία του κοινωνικού ρόλου του μουσείου.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι ο ρόλος του ίδιου του μουσείου αποτελείται από πολλές και διαφορετικές πτυχές. Το μουσείο από την αρχική απλοϊκή μορφή που είχε ως χώρος όπου στεγάζονταν άνθρωποι του πνεύματος με στόχο να οδηγηθούν στην έμπνευση, εξελίχθηκε σε χώρο συλλογής και διαφύλαξης αντικειμένων του υλικού πολιτισμού μεγάλης σημασίας. Μέχρι που σήμερα αποτελεί πια έναν χώρο με εκπαιδευτικό χαρακτήρα, ο οποίος προσπαθεί να διαφυλάξει τα κατάλοιπα της πολιτισμικής κληρονομιάς του ανθρώπου από τη μια και από την άλλη, πολύ περισσότερο να δώσει ερεθίσματα στους ανθρώπους να σκέφτονται, να δρουν και να εξελίσσονται μέσα στο χρόνο.

Ο κοινωνικός ρόλος των μουσείων έχει αποτέλεσμα στο γενικό κοινωνικό σύνολο, το οποίο πρέπει να έχει τις κατάλληλες υποδομές, δεν αφορά άμεσα μεμονωμένα άτομα. Δεν προσπαθεί, με άλλα λόγια, να πάρει τη θέση της οικογένειας και του σχολείου στην εκπαίδευση των ανθρώπων, αλλά προσπαθεί να συμβάλει στην καλή κατανόηση του πολιτισμού, δηλαδή στην ιστορία και στην εξέλιξη του ανθρώπινου είδους (<https://artsantiquesmagazine.blogspot.gr/2013/02>).

2.4 Μουσείο και τουρισμός

Ο τουρισμός μπορεί άνετα να χαρακτηριστεί ως ένα σύγχρονο κοινωνικό-οικονομικό φαινόμενο που γνώρισε συνεχή και ραγδαία ανάπτυξη. Αναδείχθηκε σε έναν από τους ταχύτατα αναπτυσσόμενους κλάδους της παγκόσμιας οικονομίας. Η έννοια του τουρισμού σαν όρος για να οριστεί δεν ήταν κάτι εύκολο, ήταν πολλές οι προσπάθειες που έγιναν μέσα στα χρόνια για να δοθεί ένας όρος που θα τον χαρακτηρίζει σωστά. Μια από τις πρώτες προσπάθειες που έγιναν για να δοθεί ένας όσο το δυνατόν πιο άρτιος ορισμός του τουρισμού ήταν αυτή των Καθηγητών Hunziker και Krapf (1942): **<<ο τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια της μετακίνησης και της παραμονής των ατόμων εκτός του τόπου της συνήθους κατοικίας τους, υπό τον περιορισμό ότι τόσο η μετακίνηση όσο και η παραμονή δεν έχουν ως κίνητρο την άσκηση οιασδήποτε κερδοσκοπικής δραστηριότητας>>**(Βαρβαρέσος, 2008).

Τα μουσεία και ο τουρισμός είναι δύο τελείως διαφορετικά πράγματα μεταξύ τους, παράγοντες διαφορετικής φύσεως, οι οποίοι όμως παρουσιάζουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Και το μουσείο όπως και ο τουρισμός έχουν στα στόχο την προβολή του πολιτισμού και σχέση εξάρτησης με το κοινό. Και οι δύο δραστηριότητες προκύπτουν από τα ταξίδια, ενώ μοιράζονται επίσης και <<τα χαρακτηριστικά της επεξεργασίας, της οργάνωσης και της προβολής - παρουσίασης των εμπειριών που σχετίζονται με την κουλτούρα και τον πολιτισμό>>. (Bruner, 1993).

Σύμφωνα με τον Hooper-Greenhill (1992) <<τα μουσεία έχουν γίνει πλέον μέρος του τελικού προορισμού, μέρος ενός τουριστικού πακέτου που μπορεί να περιλαμβάνει δύο διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχείο, μια εκδρομή στην ύπαιθρο και μια επίσκεψη σε μουσείο>>. Τα μουσεία παίζουν σημαντικό ρόλο στο πολιτιστικό τουρισμό και είναι ζωτικής σημασίας, βασικό και αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο του τουριστικού συστήματος. Ο Lord (1997) διατύπωσε την άποψη ότι και << τα μικρά μουσεία ακόμη μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην επέκταση του χρόνου παραμονής των τουριστών σε μια περιοχή κατά τα άλλα περιορισμένης ελκυστικότητας>> (Jolliffe & Smith 2001:152).

Τα μουσεία και ο τουρισμός έχουν μια σχέση αλληλεξαρτώμενη μεταξύ τους και μια σχέση αλληλεπίδρασης. Ο τουρισμός είναι η πηγή επισκεπτών και εσόδων για τα μουσεία και τα μουσεία είναι αυτά που με τη σειρά τους προσελκύουν τουρίστες οι οποίοι βοηθούν στην αύξηση του εισοδήματος στην ευρύτερη οικονομία.

Στα μουσεία οι άνθρωποι και οι κοινότητες συναντιούνται. Από τη λειτουργία των μουσείων μπορούμε να διακρίνουμε δύο οφέλη, α)οικονομικά οφέλη και β) κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη.

Τα οικονομικά οφέλη σε μια τοπική κοινωνία μπορεί να είναι πολλά αν η τουριστική επισκεψιμότητα στα μουσεία είναι μεγάλη και έτσι βοηθούν και στην περιφερειακή ανάπτυξη. Τα κέρδη από τα εισιτήρια και τα κέρδη από αγορές σε πωλητήρια και εστιατόρια συμπεριλαμβάνονται στα οικονομικά οφέλη των τοπικών μουσείων. Οι έμμεσες οικονομικές επιπτώσεις της λειτουργίας των μουσείων στην κοινότητα είναι πολύ δύσκολο να υπολογισθούν. <<Τα έσοδα από τα εισιτήρια και τα πωλητήρια αποτελούν μόνο μια μικρή ένδειξη σε σχέση με τη συνολική επίδραση που μπορεί να έχει το μουσείο στην τοπική οικονομία και που μπορεί παράλληλα να αφορά σε:

- χρήματα που ξοδεύουν οι επισκέπτες των μουσείων στα μεταφορικά μέσα που θα χρησιμοποιήσουν προκειμένου να τα επισκεφθούν,
- χρήματα που ξοδεύουν για τη διαμονή τους στον συγκεκριμένο τόπο,
- χρήματα που ξοδεύουν για σίτιση, ψυχαγωγία και αγορές στα τοπικά καταστήματα>> (Δερμιτζάκη et al. 2009:21).

Σαν αποτέλεσμα όλων των παραπάνω έχουμε τη δημιουργία θέσεων εργασίας, αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων της περιοχής, ενίσχυση των υπάρχοντων τοπικών επιχειρήσεων (ξενοδοχεία, εστιατόρια κ.λπ.) αλλά δημιουργία και νέων.

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν σχεδόν 165 αρχαιολογικά μουσεία, στα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται τα μουσεία λαογραφικού χαρακτήρα. Δυστυχώς αυτά τα μουσεία δεν είναι ισοδύναμα κατανεμημένα σ' όλο το γεωγραφικό χώρο της Ελλάδος. Οι λόγοι είναι αφετέρου ιστορικοί, αλλά περισσότερο πολιτικοί και οικονομικοί. Συγκεκριμένα, ο κατάλογος των αρχαιολογικών μουσείων ανά περιφέρεια έχει ως εξής (Μιχαήλ & Δουλγερίδης, 2006).

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΑ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΕ ΑΝΑΜΟΝΗ
ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΣ	44	14
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	62	12
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	7	1
ΗΠΕΙΡΟΣ	7	4
ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ	11	-
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	33	10
ΘΡΑΚΗ	6	3
ΚΡΗΤΗ	14	-
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	57	15
ΑΤΤΙΚΗ	22	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Αρχαιολογικό μουσείο Πατρών

3.1 Γενικά

Πολύ πριν την δημιουργία του Ελεύθερου Ελληνικού κράτους είχε εκδηλωθεί το ενδιαφέρον για τις αρχαιότητες της πόλης της Πάτρας και της περιοχής της, όταν το 17^ο, το 18^ο και στις αρχές του 19^ο αιώνα αρκετοί ξένοι περιηγητές επισκέπτονταν τον ελλαδικό χώρο. Δυστυχώς εκείνη την εποχή πολλά από αυτά πωλούνταν στο εξωτερικό ή καταστρέφονταν. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, τα αρχαία τα τοποθετούν σε διάφορα κτήρια του δήμου της Πάτρας προκειμένου να τα διαφυλάξουν. Το 1932 επί Εφόρου Παν. Νεράντζουλη μπαίνει σε εφαρμογή σχέδιο για τη δημιουργία Μουσείου σε χώρο του Δήμου πίσω από αρχαίο Ωδείο. Το έδαφος όμως δεν ήταν πρόσκαιρο για μια τέτοια κίνηση και η ιδέα του μουσείου επαναλήφθηκε το 1947, με αρνητικό όμως αποτέλεσμα.

Η Αρχαιολογική Συλλογή άρχισε να φιλοξενείται το 1934 στο ισόγειο της οικίας του σταφιδέμπορου Ι. Καραμανδάνη, ευεργέτη των Πατρών, , στην οδό Μαιζώνος 42 και Πλατεία Όλγας, όπου ένα μέρος της οικίας δόθηκε για το σκοπό αυτό στη μνήμη του υιού του Μπέμπη Καραμανδάνη. Το κτίριο είχε παραχωρηθεί ολόκληρο στην Αρχαιολογική Υπηρεσία από το 1942, αλλά το 1956 δίνεται σε αυτήν, λόγω προβλήματος του Δήμου αφού εκεί στεγαζόταν η Δημοτική Βιβλιοθήκη (1944-1954). Όλοι οι Έφοροι Αρχαιοτήτων οι Ευθ. Μαστροκώστας, Φ. Πέτσας, Ι.Α. Παπαποστόλου, Ι. Δεκουλάκου, Λ. Κολώνας από τη δεκαετία του 1960 άρχισαν να εργάζονται για να βελτιώσουν την έκθεση αρχαιοτήτων στο κτίριο αυτό, το οποίο λειτούργησε σαν Μουσείο έως το Φεβρουάριο του έτους 2008.

Μετά από πολλές άκαρπες προσπάθειες και προτάσεις που έγιναν για να δημιουργήσουν μουσείο σε διάφορα κτήρια που θα μπορούσε να παραχωρήσει ο Δήμος Πατρέων, το 1984 επί Εφόρου Αρχαιοτήτων Λ. Κολώνα παραχωρείται από την ΚΕΔ μια έκταση 27 στρεμμάτων που ανήκε στη πρώην Γεωργική Σχολή στην Ανθούπολη, επί της σημερινής νέας εθνικής οδού Πατρών – Αθηνών. Μετά από αυτό η Υπηρεσία εκπόνησε το απαιτούμενο κτιριολογικό πρόγραμμα του Μουσείου.

Στη πορεία το 1991 και το 2000 έγιναν δύο αρχιτεκτονική διαγωνισμοί, όπου τελικά εγκρίθηκε και υλοποιήθηκε η μελέτη του έτους 2000, την οποία είχε συντάξει ο αρχιτέκτονας Θ. Μπομπότης. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, το συνολικό εμβαδόν του κτιρίου είναι 5.977 τ.μ. και των εκθεσιακών χώρων 2.600 τ.μ. Η μόνιμη έκθεση οργανώθηκε από την Επιστημονική Επιτροπή του ΥΠΠΟΑ με πιστώσεις του Γ' ΚΠΣ που διαχειρίστηκε το ΤΔΠΕΑΕ (Κολώνας & Σταυροπούλου-Γατσή, 2017).

Το αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών άρχισε σιγά σιγά να χτίζεται το 2005. Ολοκληρώθηκε το 2009 με τρεις αίθουσες έτοιμες ανοιχτές για το κοινό, την αίθουσα ιδιωτικού βίου, την νεκρόπολη και την αίθουσα περιοδικών εκθέσεων. Η τέταρτη αίθουσα του δημόσιου βίου, η αίθουσα των 60 μαρμάρινων αγαλμάτων όπως την αποκαλούν οι αρχαιολόγοι, ολοκληρώθηκε το 2011 και τέθηκε ανοιχτή προς το κοινό στις 21/07/2011. Αυτή η καθυστέρηση οφειλόταν σε οικονομικούς λόγους, αφού τα χρήματα που δόθηκαν για την ολοκλήρωση του μουσείου και για την έκθεση ήταν πολύ λίγα για ένα τέτοιο μεγάλο έργο, συγκεκριμένα περίπου 700.000 ευρώ. Σύμφωνα με τις επίσημες δηλώσεις πάντως ο τελικός προϋπολογισμός ανήλθε σε 21,5 εκατ. Ευρώ (www.tovima.gr).

Το αρχαιολογικό μουσείο της Πάτρας είναι το δεύτερο μεγαλύτερο της Ελλάδας μετά το μουσείο της Ακρόπολης, έργο του αρχιτέκτονα Θεοφάνη Μπομποτή. Ο τεράστιος χώρος γύρω απ' το μουσείο, τονίζει πιο πολύ το κτίριο. Αν το παρατηρήσεις από μακριά φαίνεται σαν να ακολουθεί την κορυφογραμμή του Παναχαϊκού. Εξωτερικά το κτίριο συνδυάζει το παρελθόν με τη λιτή δωρική τοιχοποιία που θυμίζει το μυκηναϊκό ισοδομικό κτίσιμο και το παρόν με τον επικαλυμμένο από φύλλα τιτανίου θόλο σε αντίθεση με τις ευθείες του τοίχου.

Μπαίνοντας στα δεξιά της εισόδου υπάρχει μια εξωτερική δεξαμενή νερού όπου αντικατοπτρίζεται το κτίριο, ένα κρεμαστό υπόστεγο σκιάζει την είσοδο. Ένα κτίριο 8000 μ² αρμονικά φτιαγμένο από γυαλί, ξύλο, μάρμαρο και μέταλλο αρεστό στο ν' αναδείξει τα εκθέματα. Ένα μικρό αμφιθέατρο πλήρως εξοπλισμένο διατίθεται για παρουσιάσεις, εκθετήριο-πωλητήριο, βοηθητικούς χώρους, αίθουσα πολυμέσων, αίθουσα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σύγχρονα εργαστήρια συντήρησης, αποθήκες, γραφεία για την διοίκηση, μικρό πάρκο αναψυχής και έναν άνετο υπαίθριο χώρο με θέσεις στάθμευσης των οχημάτων. Ο επισκέπτης διερχόμενος περνάει από έναν εντυπωσιακό αιωρούμενο διάδρομο από τον οποίο μπορεί να θαυμάσει από ψηλά τα εκθέματα στις παράπλευρες αίθουσες.

Κατά την είσοδο στο μουσείο στο χώρο των εισιτηρίων αριστερά σας είναι οι δύο αντικριστές αίθουσες που έχουν σαν θέμα τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο, ενώ δεξιά βρίσκεται η αίθουσα «νεκρόπολης». Δίπλα σε όλα τα εκθέματα παρατίθενται καλογραμμένες πληροφορίες, τοιχογραφίες της εποχής ή εικόνες από αγγεία, για να καταλάβει ο επισκέπτης τη χρήση των αντικειμένων. Απεικονίσεις και χάρτες, μια ιδέα η οποία όμως εγκαταλείφθηκε ήταν να προβάλλεται στους τοίχους οπτικό υλικό. Είναι ένα μουσείο που στήθηκε με πολύ αγάπη και μεράκι, ώστε φεύγοντας ο επισκέπτης να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα για το πώς ζούσαν εκείνοι οι άνθρωποι (<http://sokatzou.blogspot.gr>).

Το μουσείο «επιβάλλεται» με τη μοντέρνα αρχιτεκτονική του και τον όγκο του στην περιοχή. Στην πρόσοψή του κυριαρχεί σφαιρικός θόλος που στηρίζεται σε τεχνητή λίμνη και συνδέει το Μουσείο με το υγρό στοιχείο, υπονοώντας έτσι τη σχέση της πόλης με την θάλασσα (<http://odysseus.culture.gr>).

Το μουσείο φιλοξενεί εκθέματα που βρέθηκαν στη Πάτρα, στην ευρύτερη περιοχή και τη Δυτική Αχαΐα γενικότερα και προέρχονται από το 3000 π.Χ. έως τον 4ο αι. μ.Χ. Σκοπός του είναι να κάνει από τη μία τον κάτοικο της πόλης, τον απλό επισκέπτη, το παιδί, τον μαθητή, κοινών της ιστορίας του και της εθνικής του ταυτότητας και από την άλλη να ικανοποιήσει τη περιέργεια του ειδικού επιστήμονα και του μελετητή. Τέλος να προβάλει την αρχαία ιστορία και τέχνη της περιοχής στον τουρίστα.

Ένας ακόμη στόχος του Μουσείου είναι να καταφέρει να καλλιεργήσει μία αμφίδρομη σχέση με την κοινωνία δηλαδή να γίνει ένα ζωντανό κύτταρο της πόλης που θα την επηρεάζει και θα επηρεάζεται από αυτήν. Επίσης να αποτελέσει πόλο έλξης ο οποίος θα δώσει μια νέα πολιτιστική διάσταση στην Πάτρα.

Στο Μουσείο πραγματοποιούνται πολλές εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα, περιοδικές εκθέσεις εκτός αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, σεμινάρια για την αρχαιολογία και την αρχαία τέχνη, διαλέξεις, εορτασμοί με αφορμή την ημέρα των Μουσείων κ.λπ. με αυτό τον τρόπο προσπαθεί να ενταχθεί στην κοινωνική-πολιτιστική ζωή της πόλης.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών θεωρείται σήμερα ένα σημείο αναφοράς της πόλης. Όχι μόνο γιατί είναι ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα αλλά και ως εκθεσιακός χώρος με την ποικιλία, το εύρος των εκθεμάτων του, το πλούτο και τις σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις που το διακατέχουν προκαλεί το κοινό να το επισκεφτεί (<http://odysseus.culture.gr>).

Τα 14 ψηφιδωτά του μουσείου αποτελούν λόγο έλξης, ξεπερνούν σε έκταση τα 300 τ.μ. Προέρχονται από ιδιωτικές κατοικίες της ρωμαϊκής Πάτρας και αποτελούν ένα μόνο μικρό τμήμα της μεγάλης ποικιλίας συλλογής ψηφιδωτών δαπέδων που διαθέτει το μουσείο. Σε αυτό το τμήμα του ιδιωτικού βίου, έκτασης 1.100 τ.μ., υπάρχουν δύο αναπαράστασεις δωματίων ρωμαϊκής αγροικίας και δύο δωμάτων με ψηφιδωτά δάπεδα που προέρχονται από μια πλούσια ρωμαϊκή οικία. Κεραμική της Μυκηναϊκής Εποχής, γυάλινα αγγεία, γλυπτά που κοσμούσαν ρωμαϊκές βίλες της Πάτρας, από τα οποία ξεχωρίζει άγαλμα Σατύρου με δορά πάνθηρα, ρωμαϊκό αντίγραφο έργου του Πραξιτέλη παρουσιάζονται σε αυτή την αίθουσα. Σ την αίθουσα της νεκρόπολης, έκτασης 500 τ.μ., παρουσιάζονται τα ταφικά έθιμα, διαφορετικοί τύποι τάφων ανά εποχή και όλα όσα συνέδεαν τη σχέση των ανθρώπων με τον θάνατο κατά την αρχαιότητα. Ένας μυκηναϊκός λαξευτός τάφος έχει ανακατασκευαστεί ο

οποίος φιλοξενεί το ταφικό στρώμα με τους σκελετούς και τα κτερίσματά τους και ένας κτιστός θαλαμοειδής τάφος της ίδιας περιόδου. Ένας ταφικός πίθος, όπως ακριβώς ανακαλύφθηκε, τέσσερις σαρκοφάγοι, μερικές με ανάγλυφες παραστάσεις, ένας κεραμοσκεπής με δύο σκελετούς και ένας ρωμαϊκός κιβωτιόσχημος τάφος ανακατασκευασμένος. Στην αρχαία Πάτρα η καύση των νεκρών γίνεται με όσο τον δυνατόν πιο παραστατικό τρόπο. Ένα μεγάλο μνημείο της ρωμαϊκής περιόδου έχει ανακατασκευαστεί. Είναι σαν να ταξιδεύουμε στην Ιστορία, από την Προϊστορική Εποχή έως τους Ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους (www.tovima.gr).

3.2 Θεματικές ενότητες μουσείου

Αίθουσα Ιδιωτικού Βίου (1^η αίθουσα)

Στην αίθουσα αυτή παρουσιάζονται η καθημερινή ζωή, ο ιδιωτικός βίος, και οι ασχολίες των κατοίκων σε διάφορες θεματικές ενότητες, από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι το τέλος των αρχαίων χρόνων. Μέσα από τα καθημερινά και απλά αντικείμενα, ο επισκέπτης προσεγγίζει το πως ήταν η ζωή και η καθημερινότητα στην αρχαιότητα. Η οργάνωση διάφορων θεματικών ενότητων και η πρωτότυπη παρουσίαση διάφορων εκθεμάτων μας δίνουν πληροφορίες πολλών θεμάτων: την μυκηναϊκή χρηστική κεραμική, την μεταλλοτεχνία, την κατοικία στα προϊστορικά και ιστορικά χρόνια, τα εργαστήρια και τα επαγγέλματα, την χρηστική ρωμαϊκή κεραμική και τα γυάλινα σκεύη, τη σύνθεση του πληθυσμού στην αρχαία Πάτρα, τη διατροφή, τα χειροποίητα σκεύη, τις καθημερινές δραστηριότητες, την αρχιτεκτονική, την γλυπτική ως διακοσμητικό στοιχείο της κατοικίας, τη διακόσμηση και την λειτουργία της κατοικίας, τα ψηφιδωτά δάπεδα, την επίπλωση, την ενδυμασία και την υπόδηση, τα κοσμήματα και τον προσωπικό καλλωπισμό. Σε όλες αυτές τις ενότητες πολλά διακριτά εκθέματα αποτελούν τον πυρήνα μέσα από τον οποίο συνδέεται πλήθος πληροφοριών και εκθεμάτων, στα οποία άλλα Μουσεία δίνουν αρκετά σπάνια σημασία η ενσωματώνουν στον εκθεσιακό τους χώρο, κάνοντας την παρουσίαση του ιδιωτικού βίου μοναδική. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αρκετά πιστές αναπαραστάσεις μιας ρωμαϊκής αστικής οικίας και μιας αγροικίας, με συνολική έκταση 160 τ.μ. Τα 14 ψηφιδωτά δάπεδα, συνολικής έκτασης πλέον των 300 τ.μ. είναι εντυπωσιακά τα οποία είναι από τις μεγαλύτερες συλλογές ψηφιδωτών δαπέδων που υπάρχουν στην Ελλάδα. Ένα μέρος από αυτά τα ψηφιδωτά είναι τοποθετημένο σε όρθια θέση και πάνω σε πρωτότυπες κατασκευές. Το άγαλμα του Σατύρου με δώρα πάνθηρα, τα γυάλινα αγγεία σε διάφορα σχήματα και χρωματισμούς, ένα μικρό ρωμαϊκό μαρμάρινο τραπέζι εντυπωσιακής τέχνης και διατήρησης, εξαιρετικό ρωμαϊκό αντίγραφο έργο του Πραξιτέλη και η χρηστική τοπική μυκηναϊκή κεραμική η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και την οποία ο επισκέπτης μπορεί να δει μόνο στο Μουσείο της Πάτρας αλλά και πολλά άλλα αποτελούν αντιπροσωπευτικά εκθέματα. Ακόμα είναι διαθέσιμο στο κοινό και εποπτικό υλικό μέσω 2 ειδικών προβολών: οι αγροτικές ασχολίες στην αρχαιότητα και οι αγροικίες της δυτικής Αρχαίας, η ιστορία των ψηφιδωτών δαπέδων και οι αστικές ιδιωτικές κατοικίες αλλά και η διαδικασία συντήρησης, αποκόλλησης και ανασύστασης των ψηφιδωτών της Πάτρας στο χώρο του Μουσείου, ζωντανεύουν με τον πλέον κατανοητό τρόπο. (www.visit-achaia.gr).

Πριν ξεκινήσει την περιήγηση του στην αίθουσα ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα μέσα από το Χρονολόγιο που υπάρχει στην αίθουσα να πληροφορηθεί για τα πιο σημαντικά στάδια της παρουσίας των ανθρώπων σε αυτή την περιοχή, σε σύγκριση με την ιστορική διαδρομή,

όπως είναι γνωστή στον ελληνικό χώρο από το 6800 π.Χ. έως τον 4^ο αι μ.Χ. (Κολώνας & Σταυροπούλου – Γάτση,2017).

Συνοπτικό Χρονολόγιο

Νεολιθική περίοδος	6800 – 3300 π.Χ.
Πρωτοελλαδική περίοδος ή Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (ΠΕ)	3300 – 2000 π.Χ.
Μεσοελλαδική περίοδος ή Μέση Εποχή του Χαλκού (ΜΕ)	2000 – 1600 π.Χ.
Μυκηναϊκή περίοδος ή Ύστερη Εποχή του Χαλκού (ΥΕ)	1600 – 1100 (ή 1050) π.Χ.
Υπομυκηναϊκή περίοδος (Υπμ)	1100 (ή 1050) – 1000 π.Χ.
Πρωτογεωμετρική περίοδος (ΠΓ)	1000 (ή 975) – 900 (ή 850) π.Χ.
Γεωμετρική περίοδος	900 (ή 850) – 700 π.Χ.
Αρχαϊκή περίοδος	700 – 500 π.Χ.
Κλασική περίοδος	500 (ή 450) – 323 π.Χ.
Ελληνιστική περίοδος	323 – 31 π.Χ.
Ρωμαϊκή περίοδος	31 π.Χ. – 4 ^{ος} αιώνα μ.Χ.

Αίθουσα Δημόσιου Βίου (2^η αίθουσα)

Η ενότητα του Δημόσιου Βίου καλύπτει τη χρονική περίοδο από το 1500 π.Χ. έως τον 4ο αι. μ.Χ. Αυτή η ενότητα μας δείχνει στην αρχή τους χάρτες της ρωμαϊκής επικράτειας που περιβάλλουν το πληροφοριακό υλικό για την μνημειακή τοπογραφία της πόλης. Παρατηρούμε τα εκθέματα της ρωμαϊκής πρωτίστως εποχής που αφορούν στις εμπορικές δραστηριότητες, τις τεχνικές δομές, τις λατρείες και την ψυχαγωγία των κατοίκων, την κοινωνική και διοικητική οργάνωση. Μερικά από τα μεγάλα δημόσια μνημεία της όπως το Υδραγωγείο, η Ρωμαϊκή γέφυρα, το Ωδείο, το Στάδιο, τα Λουτρά κ.λπ. προβάλλονται με φωτογραφικό υλικό. Από τα εκθέματα αυτής της ενότητας διακρίνονται το τμήμα πλακόστρωτου αστικού δρόμου με πλευρική κιονοστοιχία όπως επίσης και τα ρωμαϊκά δάπεδα με πολύχρωμα μαρμαροθετήματα και ψηφιδωτά δυο μεγάλων κτηρίων.

Μεγάλο ενδιαφέρον ακόμα παρουσιάζουν τα σύνολα των όπλων από διάφορες θέσεις της επαρχίας Πατρών, που για την προϊστορική εποχή τουλάχιστον εκφράζουν την πολεμική ισχύ των κατοίκων της Αχαΐας και την ύπαρξη της εξουσίας, και το μυκηναϊκό σύνολο του πολεμιστή- αξιωματούχου από τις Πόρτες. Η ψυχαγωγία και η θρησκεία παρουσιάζονται με τα εξαιρετικά ψηφιδωτά δάπεδα του ποταμού Θεού Νείλου, των μουσικών- αθλητικών αγώνων και του Κύκλωπα, με αγάλματα των θεοτήτων που προσκυνούσαν στην Πάτρα αλλά και με ευρήματα που αναπαριστούν σε αυτά σκηνές μονομάχων. Το κεντρικό σημείο που έχει μεγάλο ενδιαφέρον σε αυτή την αίθουσα βρίσκεται στο θαυμάσιο μαρμάρινο άγαλμα της Αθηνάς Παρθένου που είναι αντίγραφο ρωμαϊκών χρόνων και προβάλλει το χρυσελεφάντινο άγαλμα της θεάς, που είναι περίφημο έργο του Φειδία στον Παρθενώνα. (www.ampatron.gr).

Ενθαρρύνει τον επισκέπτη να γνωρίσει τις διάφορες εκδηλώσεις της δημόσιας ζωής των αρχαίων κατοίκων της δυτικής Αχαΐας και της Πάτρας. Μερικές μόνο από τις θεματικές ενότητες της έκθεσης είναι τα μεγάλα δημόσια κτίρια, η θρησκεία και η λατρεία, το εμπόριο, μουσικοί και αθλητικοί αγώνες, οι τέχνες και τα γράμματα, η κοινωνική διαστρωμάτωση. Εξήντα περίπου μαρμαρίνα αγάλματα είναι τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο, που κάνουν τον επισκέπτη να αισθάνεται ότι εναρμονίζεται με τους θεούς του Ολύμπου, να ζει την μυθολογία και να γνωρίζει σημαντικούς Ρωμαίους αξιωματούχους οι οποίοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην τύχη της αρχαίας Πάτρας. Μέσα στην παρουσίαση της τέχνης του πολέμου η αίθουσα θα περιέχει την πιο μεγάλη σε αριθμό συλλογή παγκοσμίως ενός ειδικού τύπου μυκηναϊκού ξίφους, αλλά και πολλά εξίσου σημαντικά αμυντικά και επιθετικά όπλα.

Αίθουσα Νεκρόπολης (3^η αίθουσα)

Από την μυκηναϊκή περίοδο έχουν ανακατασκευαστεί ένας κτιστός θαλαμοειδής τάφος και ένας λαξευτός θαλαμοειδής τάφος στις αληθινές του διαστάσεις, ο οποίος περιλαμβάνει το ταφικό στρώμα με τα κτερίσματα και τους σκελετούς. Προκειμένου ο επισκέπτης να προσεγγίσει πιο καλά τα ταφικά έθιμα των ιστορικών χρόνων, έχουν μεταφερθεί στο μουσείο ένας κεραμοσκεπής τάφος και 4 σαρκοφάγοι, κάποιες από αυτές με ανάγλυφες παραστάσεις και ένας ταφικός πίθος, που έχει εγκατασταθεί έτσι όπως ακριβώς βρέθηκε. Ακόμα έχει ανακατασκευαστεί ένα μεγάλο ταφικό μνημείο της Ρωμαϊκής περιόδου και ένας ρωμαϊκός κιβωτιόσχημος τάφος. Επίσης το θέμα της καύσης των νεκρών στην Πάτρα και στην αρχαιότητα ειδικότερα προσεγγίζεται με περιγραφικό τρόπο. Επιπλέον υπάρχει στην αίθουσα ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος όπου ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί για τους τάφους, τα ταφικά έθιμα, την εξέλιξη των δοξασιών γύρω από το θάνατο και για τα αρχαία νεκροταφεία της δυτικής Αχαΐας μέσω ειδικής προβολής. (www.visit-achaia.gr).

Μεγάλη εντύπωση προκαλούν στον επισκέπτη το σύνολο των κτερισμάτων γυναικείας ταφής του 2^{ου} αι. π.Χ. που περιέχει σειρά από χρυσά δακτυλίδια, περιδέραια, ενώτια κ.λπ., τα γυάλινα σκεύη με ποικιλία σχημάτων και χρωμάτων, νεκρικά στεφάνια από τα οποία τα άνθη ενός από αυτά είναι φτιαγμένα από πολλά και επιχρωματισμένα με διάφορα χρώματα και χρυσό, καθώς και χρυσά κοσμήματα και αργυρά σκεύη. Η ανασύσταση μερικών τύπων ταφών (θαλαμωτού, ταφής σε πίθο, κιβωτιόσχημου, κεραμοσκεπούς, κτιστού θαλαμοειδούς) που συνοδεύονται από πλούσιο εποπτικό υλικό παίζει σημαντικό ρόλο για τον παιδευτικό χαρακτήρα της έκθεσης. Ο επισκέπτης ολοκληρώνει την γνωριμία του με την έκθεση του νέου Μουσείου Πατρών, με τους διάφορους τύπους των τεφροδόχων αγγείων και σκευών, με τις σαρκοφάγους και με τις επιτύμβιες στήλες. (www.ampatron.gr).

Αίθουσα εκθέσεων (4^η αίθουσα)

Οι περιοδικές εκθέσεις γίνονται στην τέταρτη αίθουσα. Αξιέπαινες είναι οι προσπάθειες των υπηρεσιών διοργάνωσης παρά την έλλειψη πόρων. Η τελευταία έκθεση που διοργανώθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, από το σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ 5^{ης} και 18^{ης} περιφέρειας, το ειδικό νηπιαγωγείο/δημοτικό σχολείο κωφών-βαρήκων Πάτρας και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών ήταν με τίτλο <<Ματιές που ακούνε>> από 17/3 έως 30/4/2018. Σκοπός του προγράμματος ήταν η απάντηση στις αγωνίες των γονιών με κωφά παιδιά για τις δυνατότητες που έχουν, αλλά και ανάδειξη της κουλτούρας και του πολιτισμού των κωφών στο ευρύ κοινό.

Στο μουσείο παρουσιάστηκε η έκθεση κωφών καλλιτεχνών <<Ταυτότητες>>. Συμμετείχαν έντεκα κωφοί καλλιτέχνες εκπροσωπώντας όλα τα σύγχρονα είδη τέχνης, ζωγραφική, γλυπτική, ηχητικά έργα και βίντεο. Κατέθεσαν ο καθένας τη δική του ταυτότητα και εικαστικό εργαλείο, ενώ κάποιοι καταπιάστηκαν με το θέμα της κώφωσης, ενώ άλλοι όχι.

3.3 Προέλευση εκθεμάτων

Η έκθεση έχει δημιουργηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε ο επισκέπτης να νιώθει σαν να ζει ένα βιωματικό ταξίδι στο χρόνο, ανακαλύπτοντας το παρελθόν της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της Δυτικής Αχαΐας, καλύπτοντας τη χρονική περίοδο από το 3000 π.Χ. έως τον 4^ο αι. μ.Χ. Τα ευρήματα που βρίσκονται στο μουσείο προέρχονται ως επί το πλείστον από τις ανασκαφές που έχουν πραγματοποιηθεί ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, και κυρίως από τις ανασκαφές στην πόλη της Πάτρας και της ευρύτερης περιοχής από τη δεκαετία του 1960 και εξής, σε ιδιωτικά και δημόσια ακίνητα. Πολύ λίγα είναι τα ευρήματα που προέρχονται από παραδόσεις ή δωρεές συλλογών, είτε αποτελούν τυχαία ευρήματα ή είναι προϊόντα κατάσχεσης. Στα κείμενα του αρχαιολογικού οδηγού οι πληροφορίες πάρθηκαν από τις εκθέσεις των ανασκαφών που συντάχθηκαν και δημοσιεύτηκαν ανά έτος (1965-2005) στο Αρχαιολογικόν Δελτίον (επίσημο ενημερωτικό περιοδικό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας) από τους Εφόρους και Επιμελητές Αρχαιοτήτων που υπηρέτησαν η εξακολουθούν να υπηρετούν στην περιοχή, όπως και τους συγγραφείς του παρόντος πονήματος. Πληροφορίες επίσης δόθηκαν από τα πορίσματα των ερευνών και των μελετών (προκαταρκτικών ή συστηματικών) που έχουν δημοσιευτεί σε διατριβές, πρακτικά συνεδρίων, περιοδικά, αλλά και από μελέτες άλλων επιστημόνων, που αντικείμενο έρευνας είχαν την Αχαΐα.

Ο Στ. Θωμόπουλου και Κ. Τριανταφύλλου, δύο επιφανείς πατρινοί πνευματικοί άνθρωποι βοήθησαν αρκετά στη συλλογή πληροφοριών για τις αρχαιότητες της περιοχής και κυρίως στο διάστημα πριν ξεκινήσουν οι συστηματικές και σωστές έρευνες της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

Πάρα πολλές έρευνες και μελέτες έχουν δημοσιευτεί για τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής, ωστόσο και ένας μεγάλος αριθμός μελετών είναι αδημοσίευτος (η τελεί υπό δημοσίευση, όπως π.χ. τα γλυπτά) η δεν έχει ερευνηθεί και μελετηθεί ακόμα καλά (ακίνητα μνημεία). Για αυτό λοιπόν αρκετά από τα αναφερόμενα στοιχεία και ειδικότερα οι χρονολογήσεις τους δεν είναι οριστικές. Τα αντικείμενα του μουσείου είτε μέσα σε προσθήκες, είτε ελεύθερα εκθέματα παρουσιάζονται με τον αριθμό που φέρουν ως εκθέματα και όχι με τον αριθμό καταγραφής τους στους σχετικούς καταλόγους του Μουσείου.

Η αίθουσα του **Ιδιωτικού βίου** στεγάζει εκθέματα από οικιστικές εγκαταστάσεις της προϊστορικής περιόδου της μυκηναϊκής εποχής. Από όταν ο άνθρωπος δημιουργεί μόνιμες οικιστικές εγκαταστάσεις, από τη νεολιθική εποχή (6800-3300 π.Χ.), φαίνεται να υπάρχει και στην Αχαΐα ανθρώπινη παρουσία. Οι πιο σημαντικές βρίσκονταν στη περιοχή των Καλαβρύτων και στα παράλια, όπως στο Τείχος Δυμαίων (δυτικά) και στο Κράθιο (ανατολικά). Στην πρώιμη εποχή του Χαλκού (3300-2000 π.Χ.), οικιστικά κατάλοιπα βλέπουμε στην Παγώνα, στο Κοτρώνι και στη Βούντενη Πατρών, στο Τείχος Δυμαίων και στο Καλαμάκι, όπου η ανακάλυψη νεκροταφείου δηλώνει την ύπαρξη αντίστοιχου οικισμού. Την επόμενη εποχή, δηλαδή στη μέση εποχή του Χαλκού (2000-1600 π.Χ. περίπου), παρατηρούμε μια ύφεση στην ανάπτυξη, βρίσκουμε οικιστικά κατάλοιπα στον Καταρράκτη Αχαΐας, στο Τείχος Δυμαίων και στην Παγώνα και τη Βούντενη Πατρών.

Η μυκηναϊκή περίοδος η ύστερη εποχή του Χαλκού (1600-1100 π.Χ. περίπου) σύμφωνα με αρχαιολογικές έρευνες ήταν μια εποχή ανάπτυξης για την περιοχή των Πατρών και τη Δυτική Αχαΐα, η οποία, αν και γεωγραφικά ανήκε στη περιφέρεια του μυκηναϊκού κόσμου, ανέπτυξε το πολιτισμό με πολλά ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά διατηρώντας συγχρόνως επαφές με πολλές περιοχές του τότε γνωστού κόσμου.

Αν και οι ερευνημένοι μυκηναϊκοί οικισμοί της Δυτικής Αχαΐας είναι πάρα πολύ λίγοι όπως και οι εντοπισμένοι, τα ευρήματα μας δίνουν τη δυνατότητα να σχηματίσουμε μια εικόνα για την μορφή τους και για τους κατοίκους τους. Ο χάρτης που υπάρχει στην αίθουσα, μας δείχνει

έντεκα εντοπισμένους οικισμούς: στις Πόρτες, στο Τείχος Δυμαίων, τη Βούντενη, τον Καταρράκτη Φαρών, το Πετρωτό, τη Χαλανδρίτσα, την Παγώνα της Πάτρας, το Κάστρο της Πάτρας, τον Ορτό Καστρισιού, την Άνω Καλλιθέα, την Αγία Κυριακή Συχαινών.

Στην αίθουσα του **Δημόσιου Βίου** παρουσιάζεται η δημόσια ζωή της πόλης των Πατρών και της περιοχής της Δυτικής Αχαΐας από την χρονική περίοδο από το 1600π.Χ. έως τον 4^ο αι. μ.Χ., όπως αυτή πηγάζει από τις φιλολογικές πηγές και τις αρχαιολογικές ανασκαφές. Η θέση του σημερινού Κάστρου ταυτίζεται με τη θέση της κλασικής ακρόπολης. Στην περιοχή των Υψηλών Αλωνιών ανακαλύφθηκαν θεμέλια τοίχων κλασικών και πρώιμων ελληνοιστικών χρόνων όπου μάλλον υπήρχε και ένα ιερό. Σε ανασκαφή που έγινε πίσω από τον Άγιο Ανδρέα, βρέθηκε ένα τμήμα μεγάλου δημόσιου κτιρίου που πιθανότατα ήταν Γυμνάσιο. Ακολουθώντας ιδρύονται δυο ακόμη νεκροταφεία, το ανατολικό και το νότιο.

Στην αίθουσα με τα **μυκηναϊκά νεκροταφεία** μέσα από χάρτες και πληροφοριακό υλικό παρουσιάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά, η οργάνωση και η θέση των μυκηναϊκών νεκροταφείων της Δυτικής Αχαΐας καθώς και τα νεκροταφεία της πόλης της Πάτρας. Κύρια πηγή γνώσεων για τη μυκηναϊκή εποχή θεωρούνται τα νεκροταφεία, καθώς οι οικισμοί της περιόδου αυτής που έχουν ερευνηθεί είναι πάρα πολύ λίγοι.

Οι θέσεις με μυκηναϊκά νεκροταφεία είναι πάνω από 40, γνωστά μας είναι και πιο παλιών εποχών νεκροταφεία, με πιο σημαντικό εκείνο της ΠΕ περιόδου στο Καλαμάκι Ελαιοχωρίου Λουσικών, με θαλαμοειδές τάφους που είχαν κάθετο όρυγμα πρόσβασης-δρόμο και μικρό θάλαμο, περιείχαν σπουδαία χειροποίητα πήλινα αγγεία με στιλβωμένη την επιφάνεια τους. Ένα μυκηναϊκό νεκροταφείο με μακρά διάρκεια χρήσης (1400-1000 π.Χ.) φτιάχνεται στη θέση αυτή. Στη ΜΕ περίοδο ανήκει πιθανότατα τύμβος στις Αγραπιδιές και άλλος στο λόφο τρούμπες της Χαλανδρίτσας, καθώς επίσης στο Λάππα Δύμης και στις Πόρτες. Ένας κτιστός θαλαμοειδής τάφος της ΜΕ ΙΙΒ περιόδου (17^{ος} αι. π.Χ.) ανακαλύφθηκε στον Σταυρό της Χαλανδρίτσας και μια μικρή συστάδα ταφών της μετάβασης από τη ΜΕ στην ΥΕ περίοδο (1600 π.Χ. περίπου) μέσα στην πόλη των Πατρών (συμβολή των οδών Σμύρνης και Λασκάρως). Τα μυκηναϊκά νεκροταφεία της περιοχής είναι πάρα πολλά και πλούσια, στα οποία φαίνεται η ακμή της περιοχής ήδη από τα πρώιμα μυκηναϊκά χρόνια. Η παρουσία τους γίνεται πιο έντονη από το 15^ο αι. π.Χ., η οποία κορυφώνεται κατά το 12^ο και τον 11^ο αι. π.Χ., μετά την καταστροφή των ανακτορικών μυκηναϊκών κέντρων. Πολλά νεκροταφεία παρατηρούνται στα υψώματα κατά μήκος των δυτικών απολήξεων του Παναχαϊκού με αρχή από τα βόρεια στη Βουντένη, την ίδια την Πάτρα (περιοχή οδού Γερμανού), το Πετρωτό, τη Χαλανδρίτσα, την Κρήνη – Σαραβάλι, την Καλλιθέα και τον Καταρράκτη Φαρών στα νότια, που σίγουρα πρόκειται για οικισμούς. Πολλές θέσεις νεκροταφείων σε διάφορα σημεία βρέθηκαν στην εύφορη πεδινή Δύμη (π.χ. Αγιοβλασίτικα, Σπαλιαρέικα, Φώσταινα) και λιγότερες στην ορεινή Δυμαία χώρα (Μιτόπολη, Δροσιά Τριταίας, Πόρτες), ενώ δεν λείπουν και οι θέσεις στα ορεινά υψίπεδα των Καλαβρύτων (Βρυσάρι). Το πιο γνωστό και σύνθηδες είδος τάφου είναι οι λαξευτοί στο μαλακό πέτρωμα υπόγειοι θαλαμοειδές, με δρόμο και στόμιο εισόδου, στο νεκροταφείο της Βουντένης συναντάμε τους μεγαλύτερους και πλουσιότερους τάφους του είδους αυτού. Εμφανίζονται ήδη στην ανακτορική περίοδο (1450 π.Χ.), ενώ επιβιώνουν και στην Υπομυκηναϊκή περίοδο (1050-1000π.Χ.). Άλλη κατηγορία ταφών είναι οι θολωτοί, οι οποίοι δημιουργούνται την πρώιμη μυκηναϊκή περίοδο και διαρκούν έως την αρχή της ΥΕ ΙΙΙΑ (1400 π.Χ. περίπου). Έχουν μακρύ στόμιο και θάλαμο με μέτριες διαστάσεις και είναι κτισμένοι από σειρές πλακερών λίθων. Οι πιο πλούσιοι τάφοι είναι δυο θολωτοί τάφοι στη Ροδιά Καταρράκτη, ενώ άλλοι βρίσκονται στο Πετρωτό, στην Καλλιθέα, στη Χαλανδρίτσα και στις Πόρτες. Οι παλαιότεροι λαξευτοί θαλαμοειδείς τάφοι έχουν ερευνηθεί στο Βρυσάρι Καλαβρύτων και τοποθετούνται στην ΥΕ ΙΙ περίοδο (15^{ος} αι. π.Χ.). Στην περιοχή των Πατρών εμφανίζονται την ΥΕ ΙΙΒ-ΙΙΑ 1 (1450-1400 π.Χ. περίπου), και στην περιοχή της Δύμης μόλις την ΥΕ ΙΙΑ 1 (1400-1360 π.Χ. περίπου). Κατά την

μετανακτορική περίοδο (από το 1200 π.Χ. κ.ε.) έχουμε μια αλλαγή στα έθιμα, το μέγεθος των τάφων δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, χαρακτηριστικό κτέρισμα αποτελούν πλέον οι ψευδόστομοι αμφορείς διάφορων μεγεθών, ενώ συχνόί είναι οι μεγάλοι αμφορείς με δυο η με τέσσερις λαβές. Σε πολλούς τάφους περιέχονται τα νέου τύπου ξίφη, γνωστά ως Naue II. Οι περισσότεροι τάφοι της περιόδου (1200 π.Χ.) έχουν βρεθεί στη Βούντενη, στις Πόρτες, την Καλλιθέα, στα Σπαλιαρέικα, στο Κλάους και στο Καλαμάκι,. Εισηγημένα ευρήματα μαρτυρούν επαφές με άλλες περιοχές και ειδικότερα με την Ιταλική χερσόνησο (Κολώνας & Σταυροπούλου – Γάτση,2017).

Σύντομη παρουσίαση εκθεμάτων (φωτογραφικό υλικό):

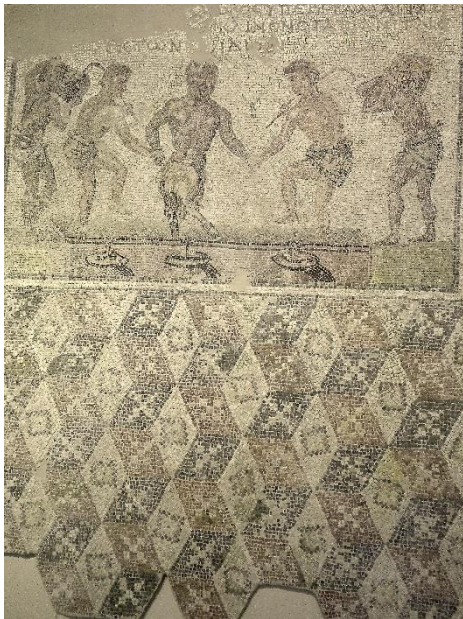
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

Μεγάλος κρατήρας με πλούσια διακόσμηση, από την Αγιά Πατρών, χρονολογούνται στα μέσα 9^{ου} ή αρχές 8^{ου} αιώνα

Τμήμα αγροικίας (ληνός και υπολήνιο), από τη Πάτρα, ανακατασκευή Ρωμαϊκής περιόδου (4^ο αιώνα π.Χ.)

Ψηφιδωτό δάπεδο με παράσταση ληνού. Ο θεός Πάνας και οι συντροφοί του πατούν σταφύλια, Πάτρα (3^ο αιώνα μ.Χ.)

Πήλινο κάλυμμα καπνοδόχου, από πλούσια οικία της ρωμαϊκής Πάτρας (2^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Ψηφιδωτό δάπεδο με γεωμετρική διακόσμηση, από δωμάτιο αστικής οικίας της Πάτρας (2^{ος} αιώνας μ.Χ.)

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ

Μαρμάρινη ερμαϊκή στήλη με παράσταση Ηρακλή

Φωτογραφική απεικόνιση ρωμαϊκού λουτρού, Πάτρα, οδός Αιόλου (2^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Κορμός μαρμαρίνου αγάλματος θωρακοφόρου, πιθανώς του Αυγούστου, Κάτω Αχαΐα (1^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Μαρμάρινη τιμητική επιγραφή για τον αυτοκράτορα Αδριανό, Πάτρα (128 – 132 μ.Χ.)

Όπλα μυκηναϊκής περιόδου (8^{ος} αιώνας π.Χ.)

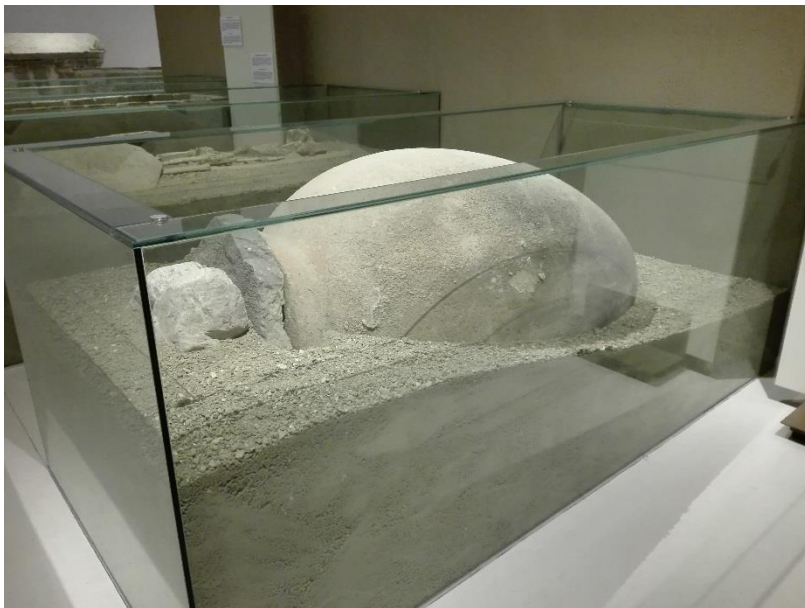
Νεκρόπολης

Σύμβολο της νεκρόπολης , συμβολίζει τη ζωή και το θάνατο

Κρανίο κοριτσιού με στεφάνι από πήλινα, επίχρυσα και χρωματιστά άνθη, Βόρειο Νεκροταφείο, Πάτρα (300-275π.Χ.)

Ταφικός πίθος από το Σαραβάλι της Πάτρας,(1^{ος} αιώνας π.Χ.- 1^{ος} αιώνα μ.Χ.)

Κιβωτιόσχημος τάφος, βρέθηκε το 1980 στο Βόρειο Νεκροταφείο της Αρχαίας Πάτρας, (2^ο αιώνα μ.Χ.)

Μαρμάρινη sarcofάγος διακοσμημένη με σκηνή κυνηγιού στη μια πλευρά και με σφίγγα στην άλλη, από τη Πάτρα, (μέσα 2^{ου} αιώνα μ.Χ.)

Ταφικό μνημείο με εξέδρα που αποκαλύφθηκε στην οδό Κανακάρη στη Πάτρα (1^{ος} – 2^{ος} αιώνας μ.Χ.)

Αίθουσα εκθέσεων

Εκθέματα που παρουσιάστηκαν στο Αρχαιολογικό μουσείο το διάστημα Μαΐου – Απριλίου 2018.

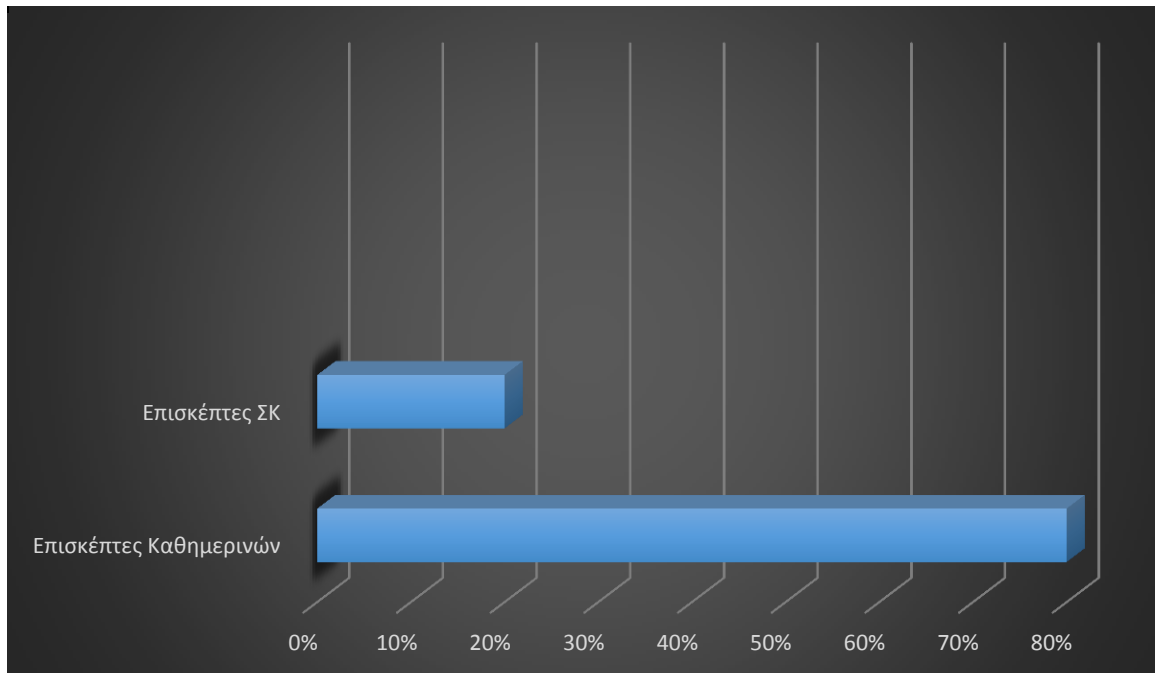

3.4 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Το 80% των επισκεπτών του μουσείου μέσα σε μια εβδομάδα είναι κατά κύριο λόγο σχολικές εκπαιδευτικές εκδρομές, δηλαδή μαθητές δημοτικού και γυμνασίου κυρίως. Και το σαββατοκύριακο υπάρχει μια προέλευση κυρίως οικογενειών που αποτελεί το υπόλοιπο 20% των επισκεπτών, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

Στον παρακάτω πίνακα αναγράφεται ο αριθμός των ατόμων που επισκέφτηκαν το αρχαιολογικό μουσείο Πατρών το έτος **2017** σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (www.statistics.gr).

ΜΗΝΕΣ	ΑΤΟΜΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	827
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	1.797
ΜΑΡΤΙΟΣ	3.441
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	3.604
ΜΑΙΟΣ	3.374
ΙΟΥΝΙΟΣ	1.441
ΙΟΥΛΙΟΣ	1.105
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	1.171
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	1.451
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	1.558
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	1.977
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	3.894
ΣΥΝΟΛΟ	25.640

3.5 Εισιτήρια

Τιμή εισιτηρίου:

Ολόκληρο: €4, Μειωμένο: €2

Ενιαίο εισιτήριο: Ολόκληρο: €6, Μειωμένο: €3

Διάρκεια ισχύος για τρεις (3) ημέρες. Το ενιαίο εισιτήριο ισχύει για 3 ημέρες και για το Αρχαιολογικό Μουσείο Αιγίου.

Ημέρες Ελευθέρως Εισόδου

- 6 Μαρτίου – Μνήμη Μελίνας Μερκούρη
- 18 Απριλίου – Διεθνής Ημέρα Μνημείων
- 18 Μαΐου Διεθνής Ημέρα Μουσείων
- Το τελευταίο Σαββατοκύριακο Σεπτεμβρίου κάθε έτους (Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς)
- 28 Οκτωβρίου
- Κάθε πρώτη Κυριακή του μήνα από 1^{ης} Νοεμβρίου έως 31^{ης} Μαρτίου.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΕΙΣΟΔΟ:

- Έλληνες πολίτες και οι πολίτες των λοιπών κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης άνω των 65 ετών, με την επίδειξη της αστυνομικής τους ταυτότητας η διαβατηρίου τους για την επιβεβαίωση της ηλικίας και της χώρας προέλευσης.
- Οι συνοδοί γονείς στις εκπαιδευτικές επισκέψεις των σχολείων της Α' βάθμιας εκπαίδευσης.
- Οι φοιτητές και οι σπουδαστές των Ανώτατων και Ανώτερων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων η ισότιμων Σχολών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρών, με την επίδειξη της φοιτητικής ταυτότητας.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΙΣΟΔΟ:

- Γονείς πολύτεκνων οικογενειών και τα παιδιά τους έως 23 ετών η 25 ετών εάν σπουδάζουν η εκπληρώνουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις και ανεξαρτήτως ηλικίας εάν έχουν αναπηρία, με την επίδειξη θεωρημένου πάσου πολυτέκνων της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδος (ΑΣΠΕ).
- Γονείς τρίτεκνων οικογενειών, και τα παιδιά τους έως 23 ετών η 24 ετών εάν σπουδάζουν και ανεξαρτήτως ηλικίας εάν έχουν αναπηρία, με την επίδειξη πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης από το Δήμο.
- Κάτοχοι Δελτίου ελευθέρας εισόδου.
- Κάτοχοι ειδικής κάρτας μέλους του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) η του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS) με την επίδειξη αυτής.
- Κάτοχοι κάρτας αλληλεγγύης.
- Κάτοχοι της κάρτας πολιτισμού.
- Οι αστυνομικοί του Τμήματος Αρχαιοκαπηλίας της Διεύθυνσης Ασφάλειας.
- Οι δημοσιογράφοι με την επίδειξη της δημοσιογραφικής τους ταυτότητας.
- Οι επίσημοι φιλοξενούμενοι του Ελληνικού Δημοσίου, μετά από έγκριση του Γενικού Διευθυντή Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Οι κάτοχοι ενεργού κάρτας ανεργίας.
- Οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα, με την επίδειξη πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης από το Δήμο. Στην περίπτωση των διαζευγμένων, μόνον ο γονέας που έχει την επιμέλεια των τέκνων.
- Οι νέοι ηλικίας έως 18 ετών, με την επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας η διαβατηρίου τους για την επιβεβαίωση της ηλικίας.
- Οι ξεναγοί με την επίδειξη της επαγγελματικής τους ταυτότητας.
- Οι συνοδοί εκπαιδευτικοί στις εκπαιδευτικές επισκέψεις σχολείων και ιδρυμάτων της Α' βάθμιας Β' βάθμιας Γ' βάθμιας Εκπαίδευσης, των Στρατιωτικών Σχολών.
- Οι υπάλληλοι του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, με την επίδειξη της υπηρεσιακής τους ταυτότητας.
- Οι φοιτητές και οι σπουδαστές των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, των Στρατιωτικών Σχολών ή ισότιμων Σχολών των κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των Σχολών Ξεναγών με την επίδειξη της φοιτητικής-σπουδαστικής τους Ταυτότητας.
- Τα άτομα με αναπηρία (67% και άνω) και ένας συνοδός αυτών, με την επίδειξη βεβαίωσης αναπηρίας του Υπουργείου Υγείας η ιατρικής γνωμάτευσης δημόσιου φορέα όπου θα αναγράφεται με σαφήνεια η αναπηρία και το ποσοστό αυτής.
- Τα μέλη Εταιρειών και Συλλόγων Φίλων Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων, με την επίδειξη της θεωρημένης κάρτας μέλους.

- Τα μέλη του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος και αντίστοιχων Επιμελητηρίων κρατών μελών της Ε.Ε, με την επίδειξη της κάρτας μέλους (<http://odysseus.culture.gr>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – Τουρισμός και Μουσείο

4.1 Πολιτιστικός τουρισμός

Ο τουρισμός θεωρείται ένας τρόπος ψυχαγωγίας και αποτελεί μια μεγάλη βιομηχανία για τις τουριστικές πόλεις. Χωρίζεται στον μαζικό και εναλλακτικό τουρισμό. Ο μαζικός τουρισμός είναι μια ιδέα που δημιουργήθηκε μετά τη βιομηχανική επανάσταση. Μορφές του είναι ο περιηγητικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο συνεδριακός τουρισμός, ο τουρισμός των πόλεων και ο πολιτιστικός τουρισμός. Στον εναλλακτικό τουρισμό οι άνθρωποι ψάχνουν να βρουν διαφορετικό τρόπο διακοπών, να συνδέεται με τη τοπική κουλτούρα, το φυσικό περιβάλλον και να αποφεύγουν τη χρήση των υπηρεσιών του μαζικού τουρισμού. << Και διακρίνεται σε:

- Εγχώριος τουρισμός: ο τουρισμός των κατοίκων μίας χώρας όταν ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής (πχ. ένας Αθηναίος πηγαίνει στην Τρίπολη)
- Εξερχόμενος τουρισμός: αφορά στους μόνιμους κατοίκους μίας χώρας οι οποίοι ταξιδεύουν σε μία άλλη χώρα (πχ. ένας Έλληνας που ταξιδεύει στη Γαλλία)
- Εισερχόμενος τουρισμός: ο τουρισμός των αλλοδαπών οι οποίοι ταξιδεύουν σε δεδομένη χώρα (πχ. ένας Γάλλος που ταξιδεύει στην Ελλάδα)
- Διεθνής τουρισμός: το σύνολο του εισερχόμενου και του εξερχόμενου τουρισμού.
- Εσωτερικός τουρισμός: το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού
- Εθνικός τουρισμός: το σύνολο του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού (<https://el.wikipedia.org>)>>.

<< Πολιτιστικός τουρισμός ονομάζεται το υποσύνολο του τουρισμού σχετικά με τον πολιτισμό μιας χώρας ή περιοχής. Συγκεκριμένα ο τρόπος ζωής των ανθρώπων αυτών των γεωγραφικών περιοχών, η ιστορία τους, η τέχνη, η αρχιτεκτονική, θρησκεία και άλλα στοιχεία που συνέβαλλαν στην διαμόρφωση του τρόπου ζωής τους.

Ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει τον τουρισμό σε αστικές περιοχές, ιδιαίτερα σε ιστορικές, μεγάλες πόλεις και στις πολιτιστικές εγκαταστάσεις όπως μουσεία και θέατρα. Μπορεί ακόμα να περιλαμβάνει τουρισμό σε αγροτικές περιοχές αποτυπώνοντας τις παραδόσεις ιθαγενών πολιτιστικών κοινωνιών. Κατά γενική ομολογία η πολιτιστικοί τουρίστες ξοδεύουν ουσιαστικά περισσότερα από τους καθιερωμένους/τυπικούς τουρίστες.

Αυτή η μορφή τουρισμού γίνεται ολοένα και πιο δημοφιλής στο κόσμο και πρόσφατα η αναφορά του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης επισήμανε το πόσο ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να συνδράμει στην Περιφερειακή ανάπτυξη σε ποικίλες περιοχές ανά τον κόσμο.

Ως πολιτιστικός τουρισμός έχει οριστεί η μετακίνηση ανθρώπων σε πολιτιστικά αξιοθέατα μακριά από την (καθιερωμένη) περιοχή κατοικίας τους, με την προϋπόθεση να συλλέξουν

νέες πληροφορίες και εμπειρίες ώστε να ικανοποιήσουν τις πολιτιστικές τους ανάγκες>> (<https://el.wikipedia.org>).

Η Ελλάδα είναι μια χώρα όπως προαναφέραμε με πλούσια ιστορία, με πολλούς αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία. Και για αυτό το λόγο ένα μεγάλο κομμάτι των τουριστών αποτελεί τον πολιτιστικό τουρισμό. Τα Μουσεία είναι για τους ανθρώπους και καλούν όλους να τα επισκεφθούν. Τα εκθέματα είναι η βασική προσφορά τους και αγωνίζονται για την προστασία τους. Ένα Μουσείο προσφέρει πολλές εμπειρίες, σε κάθε μουσείο αυτές οι εμπειρίες είναι διαφορετικές και αξιοποιούνται από κάθε άτομο με διαφορετικό τρόπο. Τα Μουσεία μπορούν να σου δείξουν έναν ολόκληρο κόσμο σχέσεων, νοημάτων, γνώσεων και ψυχαγωγίας. Είναι ιδρύματα της κοινωνίας με σημαντικό ρόλο και συνεισφέρουν στην εξέλιξή της.

Η εξέλιξη στα μουσεία τον τελευταίο μισό αιώνα είναι μεγάλη και σε πολλές χώρες εντυπωσιακή. Στους τομείς της κτιριακής εγκατάστασης, της εκπαίδευσης, της συντήρησης, της προσβασιμότητας, της έκθεσης, του εξειδικευμένου προσωπικού και των επισκεπτών.

Όλοι έχουν δικαίωμα στη μόρφωση και τα μουσεία έχουν κατοχυρώσει τον παιδευτικό τους ρόλο. Η μεγαλύτερη ανάγκη και πιο βασική αρχή ενός Μουσείου η οποία στοχεύει στην εξυπηρέτηση του κοινού του θεωρείται η δυνατότητα πρόσβασης όλων των ανθρώπων. Είναι πλέον πρόκληση για τους ειδικούς των Μουσείων να εξασφαλίσουν μια ψυχαγωγική εμπειρία, αφού αυτό αποτελεί στόχο των σύγχρονων Μουσείων και να μπορέσουν να περιλάβουν όλες τις κοινωνικές ομάδες στον εκθεσιακό χώρο. Επιπλέον τα Μουσεία αποκτούν και ένα νέο ρόλο ο οποίος είναι η συμβολή στην ανάπτυξη της κοινωνίας.

Τα Μουσεία αποτελούν τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν, μας προετοιμάζουν για το μέλλον και επίσης πληθαίνουν συνέχεια. Στον ευρωπαϊκό χώρο η πρόοδος στον τομέα των Μουσείων είναι εντυπωσιακή και σε κάθε Μουσείο που υπήρχε το 1950 στην Ευρώπη υπολογίζεται σήμερα ότι αντιστοιχούν τέσσερα νέα Μουσεία. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν πάνω από 13.500 Μουσεία (εκ των οποίων το ένα τρίτο είναι βρετανικά) ενώ υπάρχουν στον υπόλοιπο κόσμο περίπου 13.000 Μουσεία. Βασικό γνώρισμα των σύγχρονων Μουσείων είναι η ποικιλία που αφορά τις επιλογές που προσφέρουν. Ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να διαλέξει και να επισκεφτεί τα Μουσεία που τον ενδιαφέρουν. Τα πιο πολλά από αυτά, εκτός από τις συλλογές τους, προσφέρουν αίθουσες ξεκούρασης, αίθουσες προβολής ταινιών, κήπους, γραφεία πληροφοριών, πλούσιο εποπτικό και διαδραστικό υλικό στους επισκέπτες τους για περισσότερες πληροφορίες, βιβλιοθήκες και πωλητήρια αναμνηστικών αντικειμένων και βιβλίων, εστιατόρια, οπτικοακουστικά μέσα κ.α.

Πιο συγκεκριμένα η επίσκεψη σε ένα χώρο ενός Μουσείου μπορεί να αποτελέσει μια σύνθετη εμπειρία. Ο επισκέπτης έχει πλέον την δυνατότητα να συνδυάσει μέσω της επίσκεψης του σε ένα σύγχρονο Μουσείο πολλές και διάφορες δραστηριότητες που τις πιο πολλές φορές στο παρελθόν δεν περιέχονταν σε μια επίσκεψη στο Μουσείο. Χαρακτηριστικά, μπορεί κάποιος να μελετήσει στην βιβλιοθήκη χειρόγραφα και βιβλία, να απολαύσει στην αίθουσα προβολής ενός Μουσείου μια ταινία μικρού μήκους σχετική με τα εκθέματα ή την θεματική ενότητα της έκθεσης ή να περιηγηθεί με συντροφιά ένα ακουστικό οδηγό (audio guide). Επιπλέον, εάν έχει χρόνο στην διάθεση του μπορεί να περιπλανηθεί στους χώρους αναψυχής του Μουσείου τρώγοντας ένα <<μουσειακό>> γεύμα ή πίνοντας ένα ρόφημα (τα περισσότερα Μουσεία έχουν ιδιαίτερα συμπαθητικά αναψυκτήρια).

Αρκετά συχνά, προσφέρονται εκπαιδευτικά προγράμματα στα Μουσεία, και για οικογένειες, όπου οι παρευρισκόμενοι μπορούν να πάρουν μέρος σε μια ομαδική δραστηριότητα και να γνωρίσουν μαζί με άλλους τα εκθέματα μέσω ερωτήσεων ή παιχνιδιών. Σε συχνά χρονικά διαστήματα, σε αρκετά Μουσεία γίνονται ξεχωριστές εκδηλώσεις με διάφορα θέματα, όπως αφηγήσεις παραμυθιών, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, βραδιές με μουσική και ποίηση, δραματοποιήσεις, παρουσιάσεις νέων εκθεμάτων κ.α. Με αυτόν τον τρόπο ο επισκέπτης έχει

την δυνατότητα να συνδυάσει την μόρφωση του με ξεκούραση και τελικά, μπορεί να αποτελέσει μια ευχάριστη και ξεχωριστή εκδρομή ή επίσκεψη σε ένα Μουσείο. (Δαλακούρα, 2008).

4.2 Θετικά και αρνητικά τουρισμού

Από την άλλη μια από τις δημοφιλέστερες δραστηριότητες αποτελούσε από πάντα ο τουρισμός. Ο τουρισμός λόγω κρίσης έπαυσε να βρει εναλλακτικές διεξόδους. Ο κατακερματισμός των τουριστικών ενδιαφερόντων άνοιξε νέους δρόμους και έφερε στην επιφάνεια νέους τομείς και αξίες, φέρνοντας στο προσκήνιο τον εναλλακτικό τουρισμό. Το πιο ουσιαστικό μέρος του εναλλακτικού τουρισμού είναι ο πολιτισμικός τουρισμός. Όμως η κακή σπατάλη και η κακή διαχείριση των πολιτιστικών πόρων αλλοίωσε την αυθεντική ταυτότητα των παραδοσιακών κοινοτήτων. Σε όλο τον κόσμο δημιουργούνται νέες αγορές τουρισμού που έχουν σαν στόχο τη κάλυψη αναγκών για ψυχαγωγία, εμπειρία και γνώση, με οδηγό την κουλτούρα και τον πολιτισμό απομακρυσμένων περιοχών. Δημιουργούνται έτσι τουριστικές πολιτικές για τον πολιτιστικό τουρισμό, σε εθνικό, τοπικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Που σαν στόχο έχουν τη δημιουργία ανταγωνιστικών καινοτόμων προγραμμάτων που θα βοηθήσουν ώστε να προσελκύσουν επενδύσεις στις τοπικές αγορές (<https://emfietzi.wordpress.com>).

Σε μία χώρα όπως η Ελλάδα οι πολιτιστικοί οργανισμοί, τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν πόλο έλξης των τουριστών. Ωστόσο όμως οι εμπλεκόμενοι στο κομμάτι του πολιτιστικού τομέα, πρόσφατα άρχισαν να καταλαβαίνουν τη δύναμη του στο να προσελκύει το τουριστικό κοινό και τη βοήθεια του στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας. Ο πολιτιστικός τουρισμός μεταμορφώνεται σιγά σιγά σε μία βιομηχανία εμπειριών, έτσι δίνεται η ευκαιρία στα μουσεία να κερδίσουν περισσότερο έδαφος στην τουριστική αγορά. Ν' αυξήσουν έτσι τους επισκέπτες και ακολούθως και τα έσοδά τους. Έτσι θα καταφέρουν να ενδυναμώσουν τον ρόλο τους στην αφήγηση της ιστορίας, της ζωής και του πολιτισμού στις σύγχρονες κοινωνίες (<http://www.thetoc.gr>).

Από τα μέσα περίπου του προηγούμενου αιώνα έχουν αρχίσει και γίνονται μελέτες για να αναβαθμίσουν τη τουριστική ζήτηση μιας πόλης και ν' αυξήσουν την επισκεψιμότητα της. Ένας τρόπος προβολής μιας πόλης είναι η προώθηση του πολιτισμού και της ιστορίας της. Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες με σκοπό να χρησιμοποιηθεί ο πολιτισμός για αυξήσουν την τουριστική προσέλευση μιας πόλης (Δέφνερ & Μεταξάς, 2012). Κατά καιρούς πολλά μουσεία έχουν γίνει η αιτία αναζωογόνησης μιας πόλης. Τα μουσεία και οι πολιτιστικές δραστηριότητες έχουν φέρει την ανάπτυξη σε υποβαθμισμένες περιοχές. Είναι ένα πολύ σημαντικό μέσο προβολής. Ειδικότερα αν το μουσείο έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προδιάγραφες τα οποία μπορούν ν' αναδείξουν τη πόλη και να συνδέσουν την εικόνα του με αυτή της πόλης, τότε αυτή μπορεί να γίνει γνωστή σ' ένα ευρύ κοινό και να παρουσιάσει ενδιαφέρον προσελκύοντας έτσι επισκέπτες.

Το να δημιουργήσεις πολιτιστική ταυτότητα σε μια πόλη δεν είναι κάτι εύκολο. Όταν λέμε ταυτότητα ενός τόπου εννοούμε τα ιδιαίτερα και διαφορετικά χαρακτηριστικά του, τα οποία αποτελούν τη μοναδικότητα του. Θέλει σχέδιο για να συμβάλει η πολιτιστική ταυτότητα στην αύξηση του τουρισμού, το οποίο θα εδραιώσει μέσα από στρατηγικές και δράσεις τη πόλη ως ελκυστική στους τουρίστες. (Αναστασιάδης & Φλιατάρη, 2015) (www.citybranding.gr).

Στην ανάπτυξη του ανθρώπου και της κοινωνίας παίζουν σημαντικό ρόλο και τα μουσεία, γιατί βοηθούν στο να αναπτύξουν τη γνώση τους αλλά και τις δεξιότητες τους, να μάθουν τα

χαρακτηριστικά στοιχεία του πολιτισμού τους αλλά και άλλων πολιτισμών, να ενισχύσουν τη δημιουργικότητά τους, να βοηθήσουν στη μείωση της ανεργίας, να αναπτύξουν το αίσθημα υπερηφάνειας για το τόπο τους και να δημιουργήσουν ενεργούς πολίτες (Mercer , 2004:7).

Ο πολιτιστικός τουρισμός και η πολιτιστική κληρονομιά ορίζονται ως το ταξίδι με κατεύθυνση προς την εμπειρία της τέχνης, κληρονομικά και δραστηριότητες που πραγματικά αντιπροσωπεύουν τις ιστορίες και τους ανθρώπους από το παρελθόν και το παρόν. Αυτό την τελευταία δεκαετία έχει τραβήξει την προσοχή. Οι αναπτυσσόμενες χώρες χρειάζονται την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας για την διαφύλαξη της πολύτιμης κληρονομιάς τους. Ο τουρισμός πολιτιστικής κληρονομιάς είναι ένα από τα καλύτερα μέρη της τουριστικής βιομηχανίας και αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την οικονομική ανάπτυξη. Έχει πλέον αποκαλυφθεί ότι τα μουσεία παίζουν σημαντικό ρόλο, όχι μόνο στην ευρύτερη σφαίρα των τεχνών, αλλά και στον τουρισμό και στον ελεύθερο χρόνο. Τα μουσεία δεν μπορούν πλέον να κάθονται και να περιμένουν τον κόσμο να έρθει. Οι ρόλοι τους άλλαξαν για να προσελκύσουν περισσότερους ακροατές

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM 2010) έχει ορίσει ότι το μουσείο είναι μη κερδοσκοπικό. Το έχει καθιερώσει ως νόμιμο όργανο στην υπηρεσία της κοινωνίας, της ανάπτυξης και ανοικτό στο κοινό το οποίο αποκτά, συντηρεί, ερευνά, επικοινωνεί και εκθέτει για τον σκοπό της μελέτης, την εκπαίδευση, την απόλαυση, τα υλικά στοιχεία των ανθρώπων και του περιβάλλοντος τους.

Η κληρονομιά ορίζεται ως τα στοιχεία που έχουμε κληρονομήσει από το παρελθόν μας. Ο πολιτιστικός τουρισμός ορίζεται ως οι τουριστικές αγορές και η βιομηχανία, που έχουν αναπτυχθεί και εξελιχθεί γύρω από την κληρονομιά. Έχουν δηλαδή μια σχέση ζωτικής σημασίας. Οι τουρίστες προσελκύνονται από μέρη πλούσια σε πολιτιστική κληρονομιά και έχουν σαν στόχο την ανακάλυψη μνημείων και τοποθεσιών. Επιπλέον οι τουρίστες προσελκύνονται από την φυσική και πολιτιστική κληρονομιά. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό να προστατευθούν όλοι αυτοί οι τομείς κληρονομιάς για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν και τώρα και στο μέλλον. Η διατήρηση των τόπων πολιτιστικής κληρονομιάς είναι δαπανηρή και χρειάζεται στήριξη από την κυβέρνηση και χρηματοδότηση από άλλους οργανισμούς. Πρέπει όμως να καταλάβουν ότι ο τουρισμός είναι ένα από τα σημαντικότερα τμήματα που βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας.

Το τουριστικό Σχέδιο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Νεμπράσκα (2011) περιγράφει ξεκάθαρα γιατί διατηρούμε το πολιτιστικό τουρισμό και πως επηρεάζει την βιώσιμη οικονομία. Περιγράφει πέντε αρχές για την επιτυχία και την βιωσιμότητα του τουρισμού κληρονομιάς:

1. Συνεργαστείτε
2. Βρείτε το ταίριασμα μεταξύ της κοινότητας και του τουρισμού
3. Κάντε ζωντανά sites και προγράμματα
4. Εστίαση στην ποιότητα και την αυθεντικότητα
5. Διατήρηση και προστασία αναντικατάστατων πόρων

Ο Pekarix (2003) έχει περιγράψει ότι ο ρόλος του μουσείου είναι να προστατεύει την κληρονομιά μας και να τραβάει τουρίστες (Kamani, 2015).

Η εποχική φυσιογνωμία του τουριστικού φαινομένου εκφράζει την συγκέντρωση της ζήτησης σε κάποιους μήνες του έτους. Οι ρίζες της εποχικότητας υπάρχουν στην προέλευση του ίδιου του τουριστικού φαινομένου. Οι παράγοντες που την προσδιόριζαν και την προσδιορίζουν είναι κοινωνικοί, ιστορικοί, πολιτιστικοί κ.λπ. Τα αίτια που καθορίζουν την εποχικότητα του τουρισμού είναι:

- Η οργάνωση του χρόνου παραγωγής στις χώρες προέλευσης των τουριστών.
- Η χρονική περίοδος των σχολικών διακοπών.
- Οι κλιματολογικές συνθήκες, οι οποίες συνοδεύονται και συχνά ενισχύονται με την σταθερή επανάληψη των κοινωνικών αιτιών (π.χ. μόδα) ή άλλων συνηθειών (π.χ. μετακινήσεις).

Ο διεθνής τουρισμός, αφού διάνυσε διάφορα στάδια εξέλιξης μέχρι σήμερα, αφού μαζικοποιήθηκε και εκδημοκρατίστηκε, αντιπροσωπεύει μια πολύ σημαντική οικονομική δραστηριότητα για την ανάπτυξη ενός μεγάλου αριθμού χωρών.

Η τουριστική δραστηριότητα δημιουργεί δυο κατηγορίες επιπτώσεων, έμμεσων, και άμεσων, στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων μιας χώρας.

Οι έμμεσες επιπτώσεις παρουσιάζονται στα παράγωγα αποτελέσματα της τουριστικής ζήτησης και του πολλαπλασιαστή.

Οι άμεσες επιπτώσεις είναι οι εξής:

- Η τουριστική δραστηριότητα αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό τμήμα της συνολικής κατανάλωσης.
- Η τουριστική δραστηριότητα επηρεάζει τις διεθνείς συναλλαγές, ως παράγοντας μεγάλης σημασίας των συναλλαγματικών εκροών και εισροών (ισοζύγιο πληρωμών).
- Η τουριστική δραστηριότητα έχει σαν αποτέλεσμα το άνοιγμα θέσεων εργασίας.
- Ο τουρισμός έχει σαν αποτέλεσμα την δημιουργία μιας πληθώρας έμμεσων και άμεσων παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Πέρα όμως από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο τουρισμός δημιουργεί και μια σειρά από προβλήματα όπως: η εξάρτηση από τις χώρες προέλευσης των τουριστών, η εποχικότητα, η άνοδος των τιμών, το ύψος των επενδύσεων (βαριά βιομηχανία), η «τριτογενοποίηση» της οικονομίας, οι αρνητικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις κ.λπ.

Ο τουρισμός, ως πηγή συναλλαγματικών εισροών, μπορεί να συνεισφέρει στην εξυγίανση του εξωτερικού εμπορίου, με την προϋπόθεση ότι θα πρέπει να διατηρεί ένα αρκετά μικρό ποσοστό στις διεθνείς συναλλαγές, καθιστάμενος με αυτό τον τρόπο ως ένα εργαλείο διαφοροποίησης και όχι «πανάκεια», με την προϋπόθεση ότι δεν είναι σε θέση να ελαττώσει ή να εξαφανίσει τις υφιστάμενες σχέσεις εξάρτησης.

Οι περισσότεροι αποδεκτές λύσεις που θα μπορούσαν να προταθούν είναι αυτές που αφορούν έναν τύπο τουρισμού επικεντρωμένο στα προϊόντα της χώρας υποδοχής αλλά και στις ιδιαιτερότητες της. Επιπλέον μια χώρα θα μπορούσε να αναπτύξει και να επινοήσει έναν τουρισμό που να βασίζεται σε μικρές ενότητες τουριστικών καταλυμάτων καλύτερα ενσωματωμένου στα τοπικά δεδομένα και με μικρό κόστος. Μια τέτοια οργάνωση είναι σίγουρο ότι θα αύξανε την διανομή των εισοδημάτων σε τοπικό επίπεδο και θα περιορίζε σημαντικά μια σειρά από αρνητικές συνέπειες (κοινωνικές, περιβαλλοντικές, οικονομικές) (Βαρβαρέσος, 1997).

4.3 Μουσεία και οικονομικά οφέλη

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί χώρο σημαντικού οικονομικού οφέλους για τα μουσεία και τα αξιοθέατα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι ιδιαίτερα δύσκολες οικονομικές περιόδους απαιτούν πολιτιστικές εγκαταστάσεις και κληρονομίες για να διερευνηθούν τρόποι και μέσα για την αύξηση της συμμετοχής και των εσόδων που παράγονται από τον ίδιο τον εαυτό του και για τον έλεγχο των λειτουργικών εξόδων. Με αυτόν τον τρόπο, απαιτείται να εξετάσουν προσεκτικά τις επιχειρησιακές πολιτικές και πρακτικές τους για να επικεντρωθούν σε θέματα όπως η εξυπηρέτηση πελατών, οι εταιρικές σχέσεις και οι ευκαιρίες συσκευασίας και να είναι ανοιχτά σε επιχειρηματικές προσεγγίσεις συνεχίζοντας παράλληλα να εκπληρώνουν τις εντολές διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και εκπαίδευσης (Silberberg, 1995).

Ο προσδιορισμός του πολιτισμού ως σημαντικού παράγοντα στην αστική οικονομική ανάπτυξη αποτελεί χώρο επιστημονικής έρευνας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ιδιαίτερα τις τελευταίες δύο έως τρεις δεκαετίες, στις ΗΠΑ και την Ευρώπη (Barnett 2001, Kong 2000). Οι επιδόσεις των πολιτιστικών πολιτικών ως μέσων αστικής οικονομικής ανάπτυξης επεκτάθηκαν σε διάφορους τομείς όπως ο τουρισμός, ο αθλητισμός, η αναψυχή, οι τέχνες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Bianchini 1993: 29), δημιουργώντας ταυτόχρονα ισχυρές πολιτιστικές βιομηχανίες, δραστηριότητες όπως η μόδα και ο σχεδιασμός, η αρχιτεκτονική και το τοπίο, η κληρονομιά, η τοπική ιστορία, το φαγητό και η διασκέδαση, και γενικά η ταυτότητα της πόλης και η εξωτερική εικόνα (Deffner, 2000, Kong 2000). Ο ρόλος των πολιτιστικών βιομηχανιών υπήρξε ιδιαίτερα ζωντανός στην ανάπτυξη και την εφαρμογή πρωτοβουλιών πολιτιστικής πολιτικής που λαμβάνουν χώρα σε παγκόσμια κλίμακα (Lennon and Graham 2001).

Κατά συνέπεια, ο εσωτερικός χαρακτήρας των μουσείων ως θεσμός αποκτά μια πιο πολύπλοκη δομή, συμπεριλαμβανομένης της «εμπορικής λειτουργίας» (Van Aalst και Boogaarts 2002) και τον προσδιορισμό του ρόλου του στην αστική πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη. Ο ρόλος των μουσείων είναι σημαντικός, δεδομένου ότι υποστηρίζουν τις πόλεις να προωθούνται ως πολιτιστικά κέντρα, τόσο στις εσωτερικές αγορές (κατοίκους και επαγγελματίες) όσο και στις εξωτερικές (επισκέπτες και επενδυτές) αγορές, ικανοποιώντας τις απαιτήσεις και τις αντιλήψεις κάθε δυνητικής αγοράς. Έτσι, τα μουσεία θα μπορούσαν να γίνουν «εργαλεία» για την αστική ανάπτυξη και ο βαθμός αποτελεσματικότητάς τους εξαρτάται από την ικανότητα σχεδιασμού και εφαρμογής των κατάλληλων στρατηγικών. Αναφερόμενος στο ρόλο των μουσείων στην οικονομική ανάπτυξη, ο Lehman (2001) υποστήριξε ότι τα μουσεία και τα ιστορικά μνημεία βρίσκουν διάφορους τρόπους για να δημιουργήσουν εισόδημα που να ενθαρρύνει την οικονομική δραστηριότητα από πολιτιστικό περιεχόμενο. Ο Kinsey (2002), εξετάζοντας τις οικονομικές επιπτώσεις από τα μουσεία και τα πολιτιστικά αξιοθέατα, σημείωσε κάποια ιδιαίτερα οφέλη, όπως:

- Καταναλώνονται τοπικά αγαθά
- Πόλος έλξης για τους τουρίστες,
- Πηγές θέσεων εργασίας για τους κατοίκους,
- Κίνητρα για δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Η οικονομική σημασία των μουσείων στην τοπική οικονομία είναι πολύ πιο πολύπλοκη από την ικανότητά τους να προσελκύουν επισκέπτες, αφού έχουν χρησιμοποιηθεί ως τα κύρια αξιοθέατα που προσελκύουν τουρίστες στις πόλεις: τα μουσεία αντικατοπτρίζουν μια ουσιαστική αίσθηση ενός συγκεκριμένου χρόνου και τόπου που δεν είναι διαθέσιμος αλλού, και συμβάλει στον προσδιορισμό του συνολικού τουριστικού προϊόντος »(Tufts and Milne 1999).

Υπάρχουν διάφορα παραδείγματα επενδύσεων σε μουσεία, καθώς αναγνωρίζεται η σημασία τους για την αστική οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Ένας βασικός παράγοντας για την ανάπτυξη του αστικού τουριστικού προϊόντος στο σχέδιο της προσπάθειας του Ρότερνταμ να γίνει η «Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα» για το 2000 ήταν η εξέταση του δυνητικού ρόλου των παραδοσιακών τοπικών μουσείων (Jansen-Verbeke και van Rekom 1996). Στο Άμστερνταμ, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η συγκέντρωση της αστικής προωθήσεως βασιζόταν κυρίως στα μεγάλα έργα τέχνης όπως το Rembrandt το 1992 και το Mondriaan το 1994 (Dahles 1998) και σε μουσειακά σχήματα όπως η Museumplein¹, τα οποία ασκούν ισχυρή έλξη για το άτομο, ψυχαγωγία των κατοίκων της περιοχής και των επισκεπτών, αλλά και για μαζικές εκδηλώσεις (Van Aalst και Boogaarts 2002). Το Μουσείο Guggenheim στο Μπιλμπάο έχει λάβει μεγάλη προσοχή τα τελευταία χρόνια (Gomez 1998, McNeil 2000, Plaza 2000), γεγονός που αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την προσέλκυση τουριστών στο Μπιλμπάο και συμβάλει στην αστική οικονομική ανάπτυξη (Plaza 2000).

Το Μπράντφορντ προσδιόρισε ως τουριστικό πόλο μια περιοχή 15 λεπτών από το κέντρο της πόλης, η οποία περιλάμβανε διάφορα μουσεία όπως το Εθνικό Μουσείο Φωτογραφίας και Τηλεόρασης, το Μουσείο Χρώματος και το Εθνικό Κέντρο Κληρονομιάς της Χιλιετίας (Hope and Klemm 2001). Στο Βερολίνο έγιναν τεράστιες επενδύσεις στην ανασυγκρότηση και την φαντασία στον τομέα του μουσείου. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη μετατροπή του Hamburger Bahnhof σε μουσείο σύγχρονης τέχνης, στο γερμανικό ιστορικό μουσείο και στη δημιουργία ενός νέου εβραϊκού μουσείου (Cochrane and Jonas 1999). Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα συμβολής του μουσείου στην τοπική οικονομική ανάπτυξη είναι η περίπτωση του Te Papa Tongarewa του Μουσείου της Νέας Ζηλανδίας, το οποίο στο τέλος του πρώτου έτους λειτουργίας χαιρέτισε περισσότερους από 2 εκατομμύρια επισκέπτες, περισσότερους από τρεις φορές τον αναμενόμενο αριθμό επισκεπτών (Tramposch 1998) (Deffner & Metaxas, 2003).

Ένας τρόπος να υποστηριχθεί ο τουρισμός με βιώσιμο τρόπο είναι να δοθεί στους τοπικούς ανθρώπους επιχειρηματικές ευκαιρίες και να δημιουργηθεί κάποια αίσθηση ιδιοκτησίας στην τοπική κοινότητα. Ο βιώσιμος τουρισμός θα εξασφαλίσει την αξιοποίηση αυτών των τουριστικών δυνατοτήτων (πολιτιστικά και φυσικά αξιοθέατα) όχι μόνο για να ικανοποιήσει τις επιθυμίες των σημερινών ανθρώπων αλλά και για τις μελλοντικές γενιές. Ενθαρρύνει την ανάπτυξη του πολιτιστικού και αγροτικού τουρισμού για τη διατήρηση των τοπικών πολιτισμών και παραδόσεων. Επιδιώκει να αξιοποιήσει και να χρησιμοποιήσει τους πόρους και το περιβάλλον με βιώσιμο τρόπο και να επιτύχει την τοπική οικονομία παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης (Wall, 1997).

Το μουσείο που αποτελεί μέρος των τουριστικών μας θέσεων και θα συνεχίσει να συμβάλλει στην ανάπτυξη του τουρισμού εάν ο τουρισμός είναι βιώσιμος. Το μουσείο θα μπορούσε να είναι βιώσιμο για τουριστικές δραστηριότητες εάν οι πόροι (πολιτιστικό υλικό) που στεγάζονται σε αυτά είναι αποτελεσματικοί και αποδοτικά αξιοποιημένοι μέσω της έκθεσης και της διατήρησής του. Αυτό πρέπει να γίνει λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο την ανάγκη των παρόντων τουριστών και επισκεπτών αλλά και των μελλοντικών γενεών (Pooley, 2003).

Οι Walter και Noble 2000 επεσήμαναν ότι η ανάπτυξη του τουρισμού είναι βιώσιμη εάν μπορεί να προσφέρει ποιοτική απασχόληση στους κατοίκους της κοινότητας καθώς και να δημιουργήσει δεσμούς μεταξύ των τοπικών επιχειρήσεων και να εισαγάγει προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη βελτίωση και τη διαχείριση της κληρονομιάς και των φυσικών πόρων. Η σωστή διαχείριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, όπως τα μουσεία και τα μνημεία που αποτελούν τα πολιτιστικά ή χτισμένα αξιοθέατα μας, θα οδηγήσει σε βιώσιμο τουρισμό.

Η ψυχαγωγική αξία των εκμεταλλεύσεων του μουσείου κληρονομιάς δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Ο Rogers (1982) επεσήμανε ότι το παρελθόν δεν είναι νεκρό. Είναι ζωντανό στο προϊστορικό και ιστορικό χώρο του έθνους μας, έτοιμο να αποκαλυφθεί σε όσους αναζητούν τη συμβουλή του. Η ευαισθησία στο παρελθόν μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην κατανόηση του παρόντος, ενθαρρύνει περισσότερο την κοινωνική και πολιτιστική συνάφεια των εκμεταλλεύσεων του Μουσείου (Adeniji & Ekanem, 2013).

Το προφίλ του πολιτιστικού τουρίστα παρουσιάζει ένα κοινό πρότυπο:

- μπορεί να ξοδέψει πιο πολλά χρήματα κατά τη διάρκεια των διακοπών του,
- θα μείνει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε ένα μέρος,
- υπάρχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να κάνει αγορές
- έχει μεγαλύτερη μόρφωση σε σχέση με το ευρύ τουριστικό κοινό,
- είναι περισσότερο ηλικιακά μεγαλύτεροι άνθρωποι
- το μεγαλύτερο ποσοστό αποτελείται από γυναίκες (Silberberg 1995:363)

Ο πολιτιστικός τουρισμός βοηθάει στη μείωση της ανεργίας, κυρίως των κοινωνικά ευπαθών ομάδων (γυναίκες και νέους). Δίνει τη δυνατότητα στις τοπικές παραδοσιακές δραστηριότητες να διατηρηθούν μέσα στο χρόνο και σε διάφορα παραδοσιακά επαγγέλματα να έρθουν πάλι στο προσκήνιο. Το τοπικό εισόδημα αυξάνετε λόγω του ότι ο πολιτιστικός τουρίστας είναι κυρίως πλούσιος, για αυτό είναι αναμενόμενο οι διακοπές του σε διάρκεια να είναι μεγαλύτερες. Έτσι έχουμε αύξηση φορολογικού εισοδήματος και της εισροής συναλλάγματος (Αποστολόπουλος και Σδράλη 2009:128).

Η πολιτιστική κληρονομιά όταν αξιοποιείται σωστά μπορεί να φέρει την τουριστική ανάπτυξη και την ανάδειξη περιοχών που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστών γιατί δεν έχουν (Bums and Sancho, 2003 & Smith 2004) ιδιαίτερους φυσικούς πόρους ή δεν διαθέτουν μεγάλες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, παραδείγματος χάριν τα μικρά, άγονα νησιά. Σε αγροτικές περιοχές δίνει τη δυνατότητα απασχόλησης και αντιμετώπισης της ανεργίας, σε όσους δεν ασχολούνται με τη γεωργία, έχουμε αύξηση αγροτικών προϊόντων και της τοπικής οικονομίας, με αυτό τον τρόπο έχουμε σαν αποτέλεσμα τη συγκράτηση του πληθυσμού στον τόπο καταγωγής του (Αποστολόπουλος και Σδράλη 2009:129).

Η απασχόληση είναι ο τομέας που ωφελείται κατά κυριότερο λόγο από την τουριστική ανάπτυξη, γεγονός που συνδέεται με την οργάνωση του τουρισμού και χωρίς αμφιβολία μπορεί να θεωρηθεί κλάδος έντασης εργασίας. Στις πιο πολλές περιοχές όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός διακοπών, ίδιο χαρακτηριστικό της απασχόλησης είναι η εποχικότητα όπου αποτελεί και ένα σημαντικό πρόβλημα για τους απασχολούμενους στον κλάδο. Σε πολλές αγροτικές περιοχές η αύξηση της απασχόλησης στον κλάδο οδήγησε στην υποβάθμιση και εγκατάλειψη των άλλων κλάδων της τοπικής οικονομίας. Οι κυριότερες αιτίες αυτής της γενικευμένης τάσης είναι τα πολύ υψηλά εισοδήματα που προσφέρει ο τουρισμός αλλά και η μεγαλύτερη κοινωνική αποδοχή των τουριστικών επαγγελματιών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα συχνά ο τουρισμός να μετατρέπεται σταδιακά σε κυρίαρχο κλάδο της τοπικής οικονομίας. Αυτό μπορεί να αποδειχθεί ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα στις τουριστικές περιοχές ή χώρες που έχουν πολύ μεγάλο ποσοστό από αλλοδαπούς τουρίστες, γιατί ο τουρισμός επηρεάζεται από πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες (π.χ. ανεργία, πολιτικές αναταραχές κ.α.).

Ο τουρισμός ενισχύει αναμφισβήτητα τις υποδομές και υπηρεσίες των τουριστικών περιοχών, συντελώντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων τους. Μεγάλο ποσοστό των εισοδημάτων που δημιουργεί όμως στρέφεται σε καταναλωτικές δαπάνες η κερδοσκοπικές επενδύσεις στο χώρο των υπηρεσιών, με συνέπεια να μην επεκτείνεται

αρκετά ούτε να εκσυγχρονίζεται η παραγωγική βάση των τουριστικών περιοχών, ιδιαίτερα δε αυτών που βρίσκονται στην ύπαιθρο.

Καθώς η παγκόσμια οικονομία αναπτυσσόταν με γοργούς ρυθμούς, είχε σαν αποτέλεσμα να συνοδευτεί και από μια παράλληλη διεθνοποίηση της κατανομής εργασίας σε όλα τα επίπεδα. Επιπλέον αυξήθηκαν πάρα πολύ τα ταξίδια όπου το κίνητρο διαμορφώνεται από τα ειδικά αίτια που προκαλούν το ταξίδι, π.χ. επιστημονικοί ή επαγγελματικοί λόγοι.

Εκτός από τον ρόλο της οικονομίας διαπιστώνουμε και την μεγάλη ανάπτυξη της βιομηχανίας του ελεύθερου χρόνου που επιδρά στην ενεργοποίηση πολλών ταξιδιών με ειδικό κίνητρο, π.χ. καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, αθλητικές διοργανώσεις, πολιτιστικές ανταλλαγές κ.α.

Το πολιτιστικό κίνητρο αποτελεί από παλιά μέχρι σήμερα έναν από τους κυριότερους λόγους ταξιδιών για τους τουρίστες. Μια πρώτη ερμηνεία εξετάζει το θέμα από την πλευρά των γενικότερων κινήτρων των τουριστών οι οποίοι θεωρούνται ότι επιδιώκουν να γνωρίσουν τα στοιχεία και τις μορφές του πνευματικού και υλικού πολιτισμού της χώρας που επισκέπτονται όπως έθιμα, μνημεία, χειροτεχνήματα, μορφές τέχνης, πολιτιστικές δραστηριότητες κτλ.

Μια άλλη ερμηνευτική προσέγγιση είναι αυτή που μελετά τις σχέσεις, αντιδράσεις και αλλαγές που δημιουργεί η πολιτισμική επικοινωνία των εκπροσώπων δυο διαφορετικών πολιτισμών, των ντόπιων και των τουριστών και πόσο αυτή συντελεί στην διαφοροποίηση της λειτουργικότητας και της έννοιας του πολιτισμού.

Οι υλικές μορφές της τέχνης υπήρξαν ένας τόπος γνωριμίας με τον τοπικό πολιτισμό από την εποχή των πρώτων εξερευνητών, περιηγητών και ταξιδιωτών. Αντιπροσωπευτικό δείγμα της πολιτιστικής παράδοσης της περιοχής που κατέληξε να είναι συστατικό στοιχείο όλων των ταξιδιών ήταν η απόκτηση ιδιαίτερα κάποιου χειροτεχνήματος. Ο ταξιδιώτης μετέφερε μαζί του και ένα χειροτέχνημα κατά την επιστροφή του που εκτός από υλική έκφραση του τοπικού πολιτισμού ήταν και ένα ενθύμιο από το ταξίδι του. Αποτελούσε μια σταθερή υπενθύμιση των χωρών και των περιοχών που είχε επισκεφθεί αλλά και ένα δείγμα μιας διαφορετικής πολιτισμικής αντίληψης. Η σταδιακή μαζικοποίηση των ταξιδιών είχε σαν συνέπεια να γίνουν σημαντικές αλλαγές σε αυτές τις μορφές τέχνης τόσο στο επίπεδο των παραγωγικών διαδικασιών όσο και στο τελικά παραγόμενο προϊόν. Σταδιακά δημιουργείται μια αγορά παρόμοιων χειροτεχνημάτων που αφορούσε αποκλειστικά τους τουρίστες, και είχε σαν συνέπεια να οδηγεί σε κριτικές προσεγγίσεις αυτό το φαινόμενο <<τουριστικοποίησης>> των τοπικών μορφών τέχνης. Η διαδικασία σταδιακής μετατροπής χρηστικών ή συμβολικών υλικών μορφών της τέχνης σε προϊόντα προς πώληση σε ξένους σε αρκετές περιοχές είχε ξεκινήσει αρκετά πριν την έλευση του μαζικού τουρισμού είτε διότι αποτελούσαν από πολύ παλιά στοιχεία μιας τοπικής βιοτεχνικής παραγωγής που διοχετεύονταν στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα, είτε διότι υπήρξε ενδιαφέρον από εμπόρους, ταξιδιώτες, επιστήμονες, ιεραποστόλους κ.α. (Τσάρτας, 1996).

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται ο αριθμός των επισκεπτών των μουσείων και οι εισπράξεις για Δεκέμβριο 2016 και Δεκέμβριο 2017. Σύμφωνα με το δελτίο τύπου της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ			
<i>Μουσεία</i>	2016	2017	Μεταβολή 2016/2017
<i>Μουσείο Ακρόπολης</i>	72.101	71.843	-0,4%
<i>Εθνικό Αρχαιολογικό</i>	27.486	24.799	-9,8%
<i>Αρχαίας Ολυμπίας</i>	2.773	2.981	7,5%
<i>Παλάτι Ιπποτών (Ρόδου)</i>	2.170	1.174	-45,9%
<i>Ηρακλείου (Κρήτης)</i>	5.342	9.088	70,1%
<i>Λευκού Πύργου</i>	28.544	17.147	-39,9%
<i>Δελφών</i>	6.060	7.267	19,9%
<i>Λοιπών μουσείων</i>	86.232	89.675	4,0%
<i>Γενικό σύνολο επισκεπτών</i>	230.708	223.974	-2,9%

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΜΕ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ		
2016	2017	Μεταβολή 2016/2017
91.872	96.532	5,1%
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ		
2016	2017	Μεταβολή 2016/2017
138.836	127.442	-8,2%
ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΣΕ ΕΥΡΩ		
2016	2017	Μεταβολή 2016/2017
385.269,00	402.968,00	4,6%

Τον Οκτώβριο του 2017 σε σχέση με το 2016 έχουμε αύξηση των επισκεπτών στα μουσεία κατά 14,0%, αύξηση των επισκεπτών ελεύθερης εισόδου κατά 6,7% και αύξηση των εισπράξεων κατά 22,3%.

Τα μουσεία με τη πιο μεγάλη επισκεψιμότητα	
Ακρόπολης	160.603
Εθνικό Αρχαιολογικό	54.007
Ηρακλείου Κρήτης	53.790
Παλάτι Ιπποτών Ρόδος	28.500
Αρχαίας Ολυμπίας	17.511

Το δεκάμηνο Ιανουαρίου – Οκτωβρίου 2017, έχουμε αύξηση επισκεπτών στα μουσεία κατά 16,5% και στους επισκέπτες ελεύθερης εισόδου αύξηση κατά 16,9% , ενώ οι αντίστοιχες εισπράξεις παρουσίασαν αύξηση κατά 20,9%.

Επισκέπτες μουσείων	
Μουσείο Ακρόπολης	1.428.037
Εθνικό Αρχαιολογικό	489.279
Αρχαιολογικό Ηρακλείου	404.660
Λευκού Πύργου	236.232
Παλάτι Ιπποτών	227.579

(<http://www.efsyn.gr>).

4.4 Marketing στο μουσείο

Η συμβολή του μάρκετινγκ στα μουσεία βασίζεται στην υπόθεση ότι τα μουσεία είναι «αγαθά» που εφαρμόζονται σε συγκεκριμένες πιθανές αγορές-στόχους, συμβάλλοντας στην αστική πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη, καθώς και στην ικανοποίηση των αναγκών, των απαιτήσεων και των αντιλήψεων στις αγορές. Σύμφωνα με τον Tobelem (1997), η εισαγωγή του μάρκετινγκ στα μουσεία συνδέεται με τους ακόλουθους τέσσερις παράγοντες:

- ❖ την ανάπτυξη μουσείων
- ❖ το ζήτημα της χρηματοδότησης,
- ❖ το ανταγωνιστικό περιβάλλον του μουσείου
- ❖ την ανάγκη να γνωρίζουμε καλύτερα τους επισκέπτες.

Κάθε ένας από αυτούς τους παράγοντες σχετίζεται με συγκεκριμένες στρατηγικές και τακτικές στο πλαίσιο ενός σχεδίου μάρκετινγκ μουσείων που ικανοποιεί, σε μια δεδομένη χρονική περίοδο, τους στόχους του μουσείου, σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό περιβάλλον.

Η ανάγκη καθορισμού και ικανοποίησης των στόχων δημιουργεί την υλοποίηση συγκεκριμένων στρατηγικών δράσεων, όπως είναι η έρευνα και ανάλυση της αγοράς στόχων, ο κατακερματισμός των δυνητικών και των υφιστάμενων αγορών-στόχων, η τοποθέτηση της εικόνας και η ανάπτυξη του σχεδίου μιγμάτων μάρκετινγκ (προϊόν, τιμή, θέση, προώθηση). Οι Kotler και Kotler (2000) παρουσιάζουν τρεις στρατηγικές για την οικοδόμηση του κοινού:

- ❖ βελτίωση της εμπειρίας των μουσείων
- ❖ της κοινωφελούς υπηρεσίας
- ❖ επανατοποθέτηση της αγοράς προς την ψυχαγωγία.

Η φιλοσοφία μάρκετινγκ αφορά την αναγνώριση, μέσω συνεχών ερευνών, των συνθηκών που οδηγούν στην οικοδόμηση ενός ανταγωνιστικού και ελκυστικού χαρακτήρα ενός οργανισμού. Η εφαρμογή πολιτικών μάρκετινγκ από τα μουσεία σχετίζεται με διάφορους παράγοντες που πρέπει να διερευνηθούν προκειμένου τα μουσεία να παραμείνουν ανταγωνιστικά και ελκυστικά σε μακροπρόθεσμη βάση. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή πολιτικών μάρκετινγκ αντικατοπτρίζει την αναγκαιότητα των μουσείων να εξασφαλίσουν τη βιώσιμη διαδικασία ανάπτυξής τους, συμβάλλοντας θετικά στην τοπική και περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη.

Η πρώτη παράμετρος που πρέπει να εξεταστεί αφορά τους λόγους για τους οποίους ένα μουσείο παρουσιάζει υψηλό βαθμό ελκυστικότητας.

- I. Ποια είναι τα βασικά κριτήρια επιλογής για να επισκεφθείτε ένα μουσείο;
- II. Είναι ένα μουσείο ένας από τους κορυφαίους προορισμούς από μόνη της ή είναι ο υψηλός βαθμός ελκυστικότητάς του επηρεάζεται από το γεγονός ότι η πόλη στην οποία ανήκει το μουσείο είναι πόλος έλξης;
- III. Είναι το μουσείο ένα «μουσείο μάρκας» ή είναι η πόλη / μια γνωστή τουριστική πόλη;
- IV. Ποιες υπηρεσίες παρέχονται από το μουσείο;
- V. Αντιμετωπίζουν αυτά τα αιτήματα και τις αντιλήψεις των δυνητικών αγορών-στόχων;
- VI. Ποιες είναι οι αγορές – στόχοι των μουσείων;
- VII. Ποια είναι η σχέση μεταξύ των μουσείων και του κοινού τους;
- VIII. Ποιος είναι ο χαρακτήρας της πόλης (βιομηχανικό, αγροτικό, υπηρεσιακό και οικονομικό κέντρο);
- IX. Είναι η πόλη ένα μητροπολιτικό κέντρο ή μια πόλη μεσαίου / μικρού μεγέθους; (Deffner & Metaxas,2003).

<< Στις μέρες μας το μάρκετινγκ δίνει μεγάλη έμφαση στη προβολή των πολιτιστικών στοιχείων μιας πόλης, για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των τουριστών. Το Μάρκετινγκ μπορεί να γίνει με τρεις τρόπους (Silberberg, 1994 στο Δέφνερ & Μακρυγιώργου, 2012):

- I. Ομαδοποίηση πολιτιστικών προϊόντων όμοιου χαρακτήρα (π.χ. μουσεία-μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι μεταξύ τους, μουσικές σκηνές μεταξύ τους κ.α.)
- II. Ομαδοποίηση πολιτιστικών προϊόντων διαφορετικού τύπου (π.χ. μουσεία με αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία με θέατρα κ.α.)
- III. Ομαδοποίηση πολιτιστικών προϊόντων με τουριστικά αλλά μη πολιτιστικά προϊόντα (π.χ. μουσεία με ψυχαγωγικές δραστηριότητες, συνέδρια, αθλητισμό κ.α.) >> (www.citybranding.gr).

Τα μουσεία για να προσελκύσουν νέες ηλικίες οργανώνουν διάφορα ειδικά προγράμματα όπου προσφέρουν στο κοινό φαγητό, ποτό, μουσικές παραστάσεις κ.ά. Τα μικρά μουσεία οργανώνουν ξεναγήσεις με σκοπό να φέρουν τον επισκέπτη πιο κοντά στο πνεύμα της εποχής στην οποία αναφέρονται τα διάφορα εκθέματα. Για να ικανοποιήσουν τους επισκέπτες στην προσπάθεια να τον προσελκύσουν φτιάχνουν διαφημιστικά φυλλάδια, χάρτες, αντίγραφα των εκθεμάτων τους, όπως και χώρους μέσα στο μουσείο με καφέ και

φαγητό. Προσπαθούν να κάνουν εύκολη την πρόσβαση στο μουσείο προσφέροντας μεγάλο αριθμό θέσεων στάθμευσης. Τα τελευταία χρόνια κάνουν προσφορές πακέτων σε καλύτερη τιμή για οικογένειες και τουρίστες της πόλης συνδυάζοντας και άλλες δραστηριότητες στην περιοχή. Επίσης η αρχιτεκτονική του κτιρίου, όπως και η τοποθεσία παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση επισκεπτών. Δημιουργούν ιστοσελίδες στο διαδίκτυο για να τραβήξουν το ενδιαφέρον του κοινού (www.citybranding.gr).

Το μάρκετινγκ έχει αρνητική επίδραση σε έναν οργανισμό όταν δεν είναι προσανατολισμένο προς τις πραγματικές του ανάγκες και αντιλήψεις για τις αγορές. Η εφαρμογή πολιτικών μάρκετινγκ δεν σημαίνει τη μετουσίωση ή τη μείωση της ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας των μουσείων ούτε την αποστροφή της παραδοσιακής πολιτιστικής ταυτότητας μιας πόλης. Οι Kotler και Kotler (2000) στην παρουσίαση της «στρατηγικής επανατοποθέτησης της αγοράς» υποστηρίζουν ότι η επανατοποθέτηση της αγοράς μουσείων σχετίζεται με το ρόλο τους στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινότητας, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της κοινότητας. Είναι δυνατό να μετασχηματιστεί ο χαρακτήρας ενός μουσείου, ώστε αυτό το μουσείο να γίνει πιο ελκυστικό και να συμβάλει ακόμα πιο αποτελεσματικά στην αστική ανάπτυξη.

Ο Stephen (2001) υποστηρίζει ότι «μεταξύ των κύριων λειτουργιών του, το μουσείο λειτουργεί ως συλλέκτης και συντηρητής αντικειμένων, αλλά μεταξύ των πολιτιστικών ρόλων του, το μουσείο χρησιμεύει ως σύμβολο της υπερηφάνειας της κοινότητας και γενικά ως θεσμός που συμβάλλει στη διεύρυνση του πολίτη». Τα μουσεία, ως ξεχωριστά περιβάλλοντα και διακριτικά αγαθά, πρέπει να εξυπηρετούν μια σειρά πρωτογενών παραδοσιακών αντικειμένων (διατήρηση, έρευνα και επικοινωνία). Από την άλλη πλευρά, η εμπορική λειτουργία είναι ήδη παρούσα στο μουσείο και οι πόλεις χρησιμοποιούν τα μουσεία ως «εργαλεία» για να γίνουν πιο ελκυστικά. Ο ρόλος και η σημασία των μουσείων στην αστική ανάπτυξη έχουν αλλάξει δραματικά. Κάθε μουσείο έχει κάτι να προσφέρει στους επισκέπτες του, στην κοινότητά του και στον εαυτό του.

Η εισαγωγή της διοίκησης, και ειδικότερα της έννοιας της «στρατηγικής διαχείρισης», στα μουσεία έχει λάβει μεγάλη προσοχή τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Ο Reussner (2002) παρουσιάζει ένα θεωρητικό μοντέλο στρατηγικής διαχείρισης μουσείων, προσπαθώντας να εξηγήσει τη μετάβαση από το στρατηγικό σχεδιασμό στη στρατηγική διαχείριση. Υποστηρίζει ότι η στρατηγική σκέψη πρέπει να προσανατολιστεί προς την εφαρμογή μιας ευέλικτης και ολοκληρωμένης διαχείρισης, σε σχέση με όλες τις λειτουργίες διαχείρισης και το προσωπικό ενός οργανισμού. Η στρατηγική διαχείριση παρουσιάζεται ως μέθοδος που βοηθά τα μουσεία να ικανοποιήσουν τους στόχους τους και να επιβάλουν τους ρόλους τους σε δύο διαστάσεις: να εκπληρώσουν τα δημόσια καθήκοντά τους και να επιτύχουν τους πρωταρχικούς τους στόχους με πιο συστηματικό τρόπο. Οι Griffin και Abraham (2000) υποστηρίζουν ότι η αποτελεσματικότητα των μουσείων ως οργανισμών πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της στρατηγικής σκέψης και του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού που ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα και τον κίνδυνο.

Ο θεμελιώδης ρόλος στην αποτελεσματικότητα των μουσείων διαδραματίζεται από μια ηγεσία που πρέπει να είναι συνεκτική: αυτό συνεπάγεται την ύπαρξη εκτελεστικού και εξειδικευμένου προσωπικού. Ο Suchy (1999) υποστηρίζει ότι, στην περίπτωση των διευθυντών μουσείων τέχνης, το πάθος, η ενέργεια και η δημιουργικότητα είναι βασικές ικανότητες για τους ηγετικούς ρόλους. Αυτοί οι παράγοντες βοηθούν τους διευθυντές να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους υπό την πίεση, να αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης και να κατασκευάσουν το μέλλον του μουσείου.

Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι η διαφορά στην εισαγωγή στρατηγικής διαχείρισης σε δημόσια και ιδιωτικά μουσεία. Σύμφωνα με τον Frey και Meier (2002), οι κύριοι παράγοντες

που καθορίζουν το επίπεδο της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι η διεύθυνση και το επαγγελματικό προσωπικό. Στην περίπτωση δημόσιων μουσείων, οι διευθυντές δεν έχουν κίνητρα προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους ή να βελτιώσουν τις υπάρχουσες υπηρεσίες, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις των επισκεπτών. Έτσι, οι σκηνοθέτες περιορίζουν τη συμβολή τους στην ικανοποίηση των βασικών δραστηριοτήτων του μουσείου, χωρίς να συμμετέχουν στον προγραμματισμό ή στην υλοποίηση στρατηγικών ενεργειών και διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

η εισαγωγή της στρατηγικής διαχείρισης στα δημόσια μουσεία εξαρτάται κυρίως από την ικανότητα της πόλης / κοινότητας να προσαρμόσει τον «προγραμματισμό και την εφαρμογή στρατηγικά», καθώς οι περισσότερες πόλεις επικεντρώνονται στην πολιτιστική ανάπτυξη, εστιάζοντας στη θετική συμβολή του. Από την άλλη πλευρά, τα ιδιωτικά μουσεία λειτουργούν στο πλαίσιο της διαχείρισης των επιχειρήσεων και χρησιμοποιούν στελέχη και ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό ως πρωταρχικούς παράγοντες για την επίτευξη των στόχων τους.

Η αλληλεξάρτηση μεταξύ της αστικής πολιτιστικής και της οικονομικής ανάπτυξης είναι ισχυρή, καθώς πολλές ευρωπαϊκές πόλεις σχεδιάζουν και εφαρμόζουν πολιτιστικές πολιτικές προκειμένου να γίνουν ελκυστικές και ανταγωνιστικές. Αυτή η αλληλεξάρτηση έχει μελετηθεί στην περίπτωση των μουσείων, αφού αποτελεί έναν από τους κύριους άξονες τόσο της πολιτιστικής όσο και της οικονομικής ανάπτυξης.

Ο τομέας του δημόσιου μουσείου στην Ελλάδα φαίνεται να μην είναι ικανός να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του ανταγωνιστικού του περιβάλλοντος. Ο ρόλος των μουσείων δεν έχει εντοπιστεί και οι διεθνείς πολιτικές όπως η διαχείριση των μουσείων, η προώθηση της προώθησης στο μάρκετινγκ, η κατασκευή μιας ανταγωνιστικής και ισχυρής πολιτιστικής εικόνας των πόλεων είναι σχεδόν άγνωστες στην ελληνική πραγματικότητα.

Η συγκέντρωση προς ικανοποίηση των αναγκών και αντιλήψεων των δυνητικών αγορών αναγνωρίζεται από το τμήμα του μουσείου, αλλά πολλές πολιτικές, όπως η έρευνα και η ανάλυση, εστιάζουν μόνο στο μικρό περιβάλλον του μουσείου χωρίς να δίνουν προσοχή στο μακροοικονομικό περιβάλλον. Το ειδικευμένο και ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό φαίνεται να μην έχει κίνητρα για να προσφέρει τις κατάλληλες γνώσεις και «τεχνογνωσία», καθώς ο ρόλος του περιορίζεται στις παραδοσιακές δραστηριότητες κάθε μουσείου.

Τα μουσεία δεν είναι απλοί δημόσιοι οργανισμοί, αλλά ο ρόλος τους δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη. Η αναγκαιότητα διαφοροποίησης του ρόλου τους είναι παράλληλη με την αποτελεσματική συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη των πόλεων.

Τα δημόσια μουσεία στην Ελλάδα πρέπει να αποτελέσουν έναν από τους κεντρικούς άξονες της πολιτιστικής ανάπτυξης και, σε συνδυασμό με τα συνέδρια, τον κεντρικό άξονα της τουριστικής ανάπτυξης. Η ανάπτυξη των μουσείων, η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα - κυρίως στην περιφέρεια - εξαρτάται από την ανάπτυξη πολιτιστικών πολιτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (Deffner & Metaxas, 2003).

4.5 Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών και τουρισμός

Η Πάτρα όπως αναφέραμε στο 1^ο κεφάλαιο είναι μια τουριστική πόλη με πολλά αξιοθέατα, Μεσαιωνικό Κάστρο, Αρχαίο Ωδείο, Αχαιία Κλάους, το καρναβάλι, το νέο αρχαιολογικό μουσείο, πολλά νεοκλασικά και άλλα πολλά. Συνδυάζει και βουνό και θάλασσα. Βρίσκεται κοντά στα Καλάβρυτα, μια επίσης τουριστική περιοχή που διαθέτει χιονοδρομικό κέντρο και μπορείς να επισκεφτείς με τον οδοντωτό σιδηρόδρομο και να απολαύσεις τη φυσική ομορφιά. Η γεωγραφική της θέση τη κάνει πολιτιστικό σταυροδρόμι αφού βρίσκεται στο κέντρο του τριγώνου Ολυμπίας – Δελφών – Επιδαύρου. Με την κατασκευή της Ολυμπίας Οδού, του νέου αυτοκινητόδρομου που τη φέρνει πιο κοντά στην Αθήνα, σε μιάμιση με δυο ώρες απόσταση, η πρόσβαση γίνεται ακόμα πιο εύκολη. Το παλιό και νέο λιμάνι, η μαρίνα και όλα αυτά που προαναφέραμε τη κάνουν μια πόλη εμπορική και τουριστική, με μεγάλη δυνατότητα ανάπτυξης.

Έτσι λοιπόν το νέο αρχαιολογικό μουσείο Πατρών, ένα από τα ηχηρά αξιοθέατα της Πάτρας, αρχίζει να μπαίνει δυναμικά στο πολιτιστικό πυρήνα της πόλης. Με τις μεγάλες περιοδικές εκθέσεις του προσελκύει ένα μεγάλο αριθμό τουριστών, δίνοντας έμφαση στην τοπική εικαστική δημιουργία και προσελκύνοντας έτσι μεγάλους επιστήμονες, από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Τα τελευταία χρόνια κατάφερε να γίνει πόλος έλξης ενός αρκετά αξιόλογου τουριστικού κεφαλαίου. Υλοποίησε νέες δράσεις, διοργάνωσε πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα, δημιούργησε εργαστήρια για παιδιά και ενήλικες ή ευπαθείς ομάδες. Έδωσε ευκαιρίες σε αναγνωρισμένους σύγχρονους καλλιτέχνες να παρουσιάσουν τα έργα τους μέσα στην αίθουσα περιοδικών εκθέσεων και μέσα στους εκθεσιακούς χώρους. Όλες αυτές οι διοργανώσεις είχαν σαν αποτέλεσμα να αυξηθεί ο αριθμός των επισκεπτών του Μουσείου, από το 2014 έως το τέλος του 2016, κατά 13%.

Μια βασική δράση την οποία καθιέρωσε η νέα διοίκηση είναι «Το Έκθεμα του Μήνα», που σαν στόχο έχει να προβάλλει στο ευρύ κοινό το πλούτο των ευρημάτων που βρίσκονται στις αποθήκες του Μουσείου. Μαζί με παρουσία ομιλιών από γνωστούς επιστήμονες και αρχαιολόγους.

«Η Πάτρα του Αποστόλου Ανδρέα, από την έλευσή του έως την επιστροφή της Κάρας», ήταν από τις πρώτες αρχαιολογικές εκθέσεις από την ίδρυση του Μουσείου, όπου παρουσιάστηκαν 180 ανασκαφικά ευρήματα που βρίσκονταν στην αποθήκη με παρουσία 4.000 επισκεπτών. Όπως επίσης << οι «Αχαιοί πρωθυπουργοί, πρόεδροι της Δημοκρατίας και της Βουλής» μαζί με τη Βουλή των Ελλήνων και την Εφημερίδα «Πελοπόννησος» (λόγω τα 130 χρόνια που πέρασαν από την έκδοση του πρώτου φύλλου) όπου παρουσιάστηκε η ιστορία των 19 Αχαιών πολιτικών που έφτασαν στα πολιτειακά και πολιτικά αξιώματα από όταν ιδρύθηκε το ελληνικό κράτος μέχρι σήμερα. Έγινε παρουσίαση πρωτότυπου αρχαιολογικού υλικού και διάφορα προσωπικά αντικείμενα. Συνεργάστηκαν 15 φορείς (του Δημοσίου, μουσεία, δήμοι, ιδρύματα) και οι οικογένειες των πολιτικών και την εγκαινίασε ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, παρουσία αυτή τη φορά 4.200 επισκεπτών (<http://mobile.pelop.gr>).

Τα πιο δημοφιλή μέρη που τραβούν το ενδιαφέρον των τουριστών, είτε του εξωτερικού, είτε του εσωτερικού, είναι τα μουσεία και οι χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς. Κυρίως στην Ελλάδα, όπου είναι μια χώρα όπου ο τουρισμός έχει μεγάλη οικονομική, πολιτική και κοινωνική επίδραση. Ο πολιτιστικός τουρισμός ανάγεται σε μία βιομηχανία εμπειριών, έτσι δίνεται η ευκαιρία στα μουσεία να εισβάλλουν πιο βαθιά στη τουριστική αγορά και να προσπαθήσουν να αυξήσουν τους επισκέπτες και τα έσοδα τους. Ενδυναμώνοντας έτσι το ρόλο τους στην αφήγηση της ιστορίας, του πολιτισμού και της ζωής στις σύγχρονες

κοινωνίες. Αυτή είναι μία πραγματικότητα που αφορά όλους τους πολιτιστικούς οργανισμούς κάθε μεγέθους, καθώς οι τουρίστες ψάχνουν πάντα νέες ξεχωριστές εμπειρίες σε κάθε τόπο (<https://www.benaki.gr>).

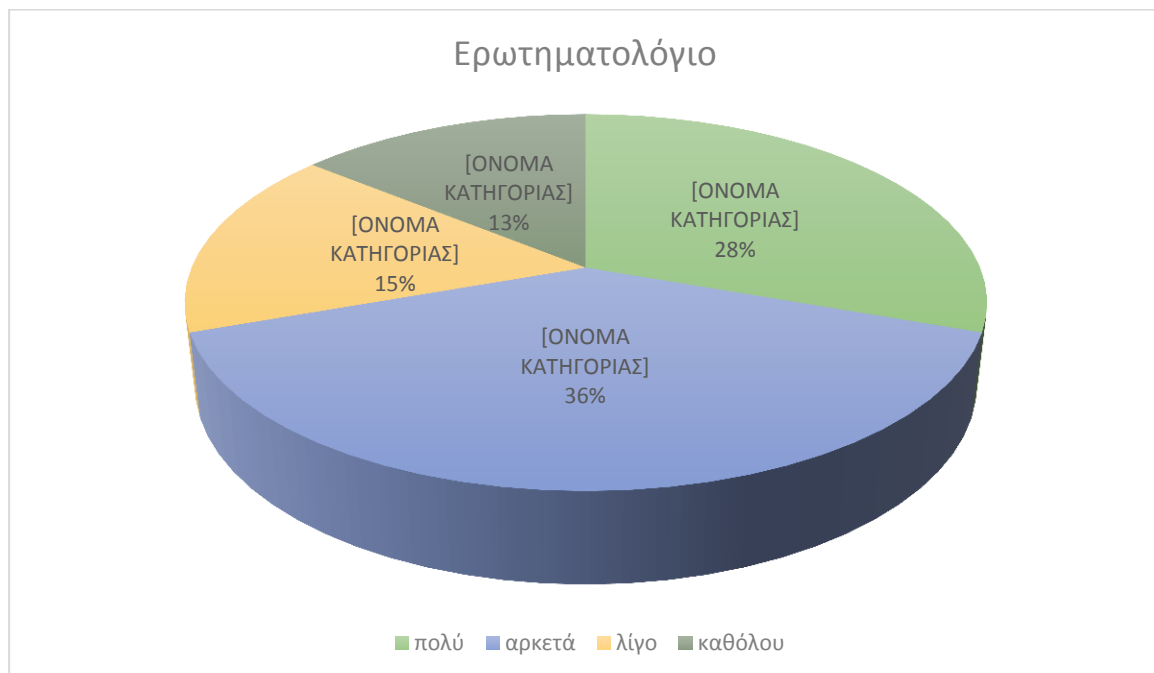
Η ανάπτυξη μιας περιφέρειας στηρίζεται και στον πολιτισμό. Τα μουσεία επηρεάζουν κοινωνικά και οικονομικά τις τοπικές κοινωνίες. Σύμφωνα με μελέτη του IOBE (Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών) << Τα οφέλη είναι πολλά:

- Θέσεις εργασίας,
- εισοδήματα και απασχόληση στους κλάδους που συνδέονται με τον εφοδιασμό των μουσείων,
- αναβάθμιση της περιοχής,
- αύξηση του τουρισμού,
- ζήτηση των τοπικών προϊόντων κ.ά.>>.

Αυτά σε δήμους που έχουν πληθυσμό πιο μικρό από 100 χιλιάδες κατοίκους. Άλλωστε, τα περισσότερα μουσεία δεν βρίσκονται σε μεγάλα αστικά κέντρα, με εξαίρεση τα μουσεία στα Ιωάννινα και τον Βόλο. Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή του IOBE, καθηγητή Νίκο Βέττα, το 2016 τα μουσεία αυτά είχαν επισκεψιμότητα 220.000 άτομα, είχαν 14,25% αύξηση από το 2015. Μαζί με τα δύο νέα μουσεία (Μαστίχας και Αργυροτεχνίας), έχουμε αύξηση που φτάνει στο 48,7%. Εκτιμάται ότι η λειτουργία των μουσείων αύξησε τη τουριστική δαπάνη στις περιοχές αυτές περίπου 5,5 εκατ. ευρώ (<http://www.kathimerini.gr>).

Όπως όλα τα μουσεία, έτσι και το μουσείο της Πάτρας είναι ένα μέσο προσέλκυσης τουριστών. Παρατείνουν το χρόνο επίσκεψης τους σε ένα μέρος, ξοδεύοντας έτσι περισσότερα χρήματα, σε διάφορα αγαθά και υπηρεσίες, όπως η εστίαση, οι αγορές προϊόντων, τα ξενοδοχεία. Βοηθώντας έτσι τις τοπικές επιχειρήσεις και οικονομία.

Το IOBE μοίρασε 1256 ερωτηματολόγια, σύμφωνα με τα οποία ρωτήθηκε ένα ποσοστό ανθρώπων επί τις εκατό, εάν η απόφαση για να επισκεφτούν μια περιοχή επηρεάζεται από το εάν υπάρχει μουσείο ή όχι. Το 28% απάντησε πολύ και το 36% αρκετά.

(<http://iobe.gr>)

Το αρχαιολογικό μουσείο της Πάτρας στηρίζει την επισκεψιμότητα του στους τοπικούς επισκέπτες, δηλαδή από Πάτρα και γενικότερα την Αχαΐα και μετά από άλλες κοντινές περιοχές της Δυτικής Ελλάδας. Την τελευταία τριετία ο αριθμός των επισκεπτών αυξήθηκε κατά 13%, με τον αριθμό όσων θαύμασαν τα εκθέματα και ξεναγήθηκαν στο χώρο του μουσείου να φθάνει 68.980. Ωστόσο όμως επικρατεί ένας προβληματισμός, που πηγάζει από το γεγονός ότι η πλειοψηφία αυτών των επισκεπτών είναι τοπικοί και όχι από άλλα μέρη ή τουρίστες του εξωτερικού. Αυτό για τη πόλη της Πάτρας είναι ένα μεγάλο πρόβλημα γιατί έτσι δεν υπάρχει ένα αξιοσημείωτο τουριστικό κύμα. Κατά κύριο λόγο λοιπόν η αύξηση αυτή οφείλεται σε ξεναγήσεις των σχολείων, περιοδικές εκθέσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις και άλλες στοχευμένες. Όπως την εκδήλωση που έγινε στο μουσείο για την αυγουσιάτικη πανσέληνο και πλημμύρισε από κόσμο, οι οποίοι ήταν περισσότεροι από όλους τους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας. Προσήλθαν 6.241 επισκέπτες ενώ στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας και στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης δεν ξεπέρασαν τους 5.000.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο είχε σαν στόχο ότι δεν πρέπει απλά να έχει μεγάλη επισκεψιμότητα αλλά και να ενταχθεί στην τοπική κοινωνία. Έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στους ντόπιους αφού κιάλας δεν υπάρχει έντονος διερχόμενος τουρισμός. Με διάφορες εργασίες, δράσεις και εκδηλώσεις κατάφερε να τραβήξει το ενδιαφέρον των πολιτών, των σχολείων και ειδικών ομάδων. Έχει πολλά δημιουργικά εργαστήρια, εξειδικευμένα σεμινάρια, εκπαιδευτικά προγράμματα και σεμινάρια επιμόρφωσης. Οι εικαστικές εκθέσεις που οργανώνονται δίνουν τη δυνατότητα σε πολλά παιδιά να έρχονται σε επαφή με τη σύγχρονη τέχνη, αφού στη Πάτρα δεν υπάρχει αντίστοιχο μουσείο.

Αυτά όμως δεν είναι αρκετά, το μουσείο δεν μπορεί να στηριχθεί στους επισκέπτες της ευρύτερης περιοχής, ούτε μόνο σε μαθητές ή σε περιστασιακούς επισκέπτες. Έτσι λοιπόν η Εφορεία Αρχαιοτήτων πριν λίγο καιρό ξεκίνησε με τον Οργανισμό Λιμένος Πατρών μια συνεργασία ώστε το μουσείο να μπει και αυτό στο νέο λιμάνι. Συμφωνήθηκε λοιπόν να φτιαχτεί ένα ειδικό περίπτερο του μουσείου μέσα στο νέο λιμάνι, που θα παρουσιάζονται αντίγραφα μερικών από τα πιο σημαντικά εκθέματα και ένα βίντεο από τους χώρους τους (<http://www.thebest.gr>).

Τα Επίσης τα λειτουργικά προβλήματα που υπάρχουν στα μουσεία όλου του κόσμου και κυρίως της Ελλάδας, όπως και στο μουσείο Πατρών, δυσχεραίνουν το έργο τους. Και αυτό έχει αντίκτυπο στη τοπική οικονομία. Μερικά από τα προβλήματα είναι:

1. Δεν υπάρχει αρκετό προσωπικό
2. Δεν υπάρχει αρκετή εκπαίδευσή
3. Οικονομικά προβλήματα
4. Ελλιπή μελέτη και έρευνα

Το μουσείο δεν διαθέτει ειδικευμένο τεχνικό προσωπικό, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολλά προβλήματα, όπως το πρόβλημα θέρμανσης. Το οπτικοακουστικό υλικό έχει σταματήσει να λειτουργεί πολύ καιρό τώρα και δεν υπάρχει μόνιμο προσωπικό καθαριότητας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μη λειτουργεί σωστά το μουσείο και να μη μπορεί να εξυπηρετήσει τον επισκέπτη όπως πρέπει. Όπως επίσης με τον καιρό θα αδυνατεί να διατηρήσει τα εκθέματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - Συμπεράσματα

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με πάρα πολλά μουσεία, παρατηρούμε όμως ότι η λειτουργία αυτών είναι ελλιπής. Τα οικονομικά προβλήματα της χώρας μας λόγω και της κρίσης κάνουν τη σωστή λειτουργία των μουσείων ακόμα πιο δύσκολη, με αποτέλεσμα τη μειωμένη προσέλευσή τουριστών. Αυτό συμβαίνει και στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών. Ένα νέο, μοντέρνο και καλοσχεδιασμένο μουσείο που υπολειτουργεί λόγω της ελλείψεως χρημάτων.

Η Πάτρα είναι μια τουριστική πόλη και το μουσείο μπορεί να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Αρκεί να βρεθούν τρόποι να λειτουργήσει ορθά, προσελκύοντας και εξυπηρετώντας όσο τον δυνατόν περισσότερους επισκέπτες – τουρίστες. Ο τουρισμός είναι μια οικονομική δραστηριότητα που από ότι βλέπουμε τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει τρομερή αύξηση, για αυτό το λόγο πρέπει να βελτιωθεί. Να δοθεί σημασία στην δημιουργία ύψορου εδάφους στα μουσεία, ώστε να τραβήξει το ενδιαφέρον του τουρίστα να το επισκεφτεί. Να βλέπει την επίσκεψη στο μουσείο σαν διασκέδαση και μόρφωση μαζί, σαν μια ευχάριστη εκδρομή.

Το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάτρας ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη της πόλης αλλά και των γύρω περιοχών με την έλευση αρκετών τουριστών όπου θέλουν να θαυμάσουν την πολιτιστική κληρονομιά της Πάτρας από τα αρχαία χρόνια και να μάθουν τον τρόπο ζωής και τον πολιτισμό των αρχαίων κατοίκων της πόλης αλλά και της Ελλάδας γενικότερα.

Ο νομός Αχαΐας είναι ένας νομός πλούσιος σε πολιτιστικούς πόρους με μεγάλη ιστορία από τα αρχαία χρόνια και πολλά αξιοθέατα και συγκεκριμένα η Πάτρα είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας και επιπλέον είχε επιλεγεί το 2006 ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης όπως επισημάναμε παραπάνω. Το Αρχαιολογικό Μουσείο της αποτελεί το λίκνο του πολιτισμού της αλλά αυτό δεν αξιοποιείτε σε μεγάλο βαθμό. Βέβαια τα τελευταία χρόνια με την οργάνωση αρκετών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά και ενήλικες ή ευπαθείς ομάδες κατάφερε να γίνει πόλος έλξης ενός αρκετά αξιόλογου τουριστικού κεφαλαίου. Στην Ελλάδα όπως και στο εξωτερικό τα μέρη που τραβούν το ενδιαφέρον των εγχώριων αλλά και των ξένων τουριστών είναι οι χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς και τα μουσεία.

Το πιο σημαντικό πρόβλημα όμως του αρχαιολογικού μουσείου της Πάτρας είναι ότι η πλειοψηφία των τουριστών που έρχονται να θαυμάσουν το μουσείο προέρχονται από τις τοπικές περιοχές της Αχαΐας και της δυτικής Ελλάδας και όχι από άλλα μέρη ή από το εξωτερικό. Αυτό είναι ένα μεγάλο πρόβλημα της Πάτρας γιατί δεν υπάρχει έτσι ένα αξιοσημείωτο τουριστικό κύμα που να μπορέσει να αναδείξει την ιστορία της σε όλο τον κόσμο. Έτσι μια προσπάθεια που έκανε η εφορεία αρχαιοτήτων ήταν να φτιάξει στο νέο λιμάνι ένα ειδικό περίπτερο του μουσείου που θα παρουσιάζεται ένα βίντεο από τους χώρους του και αντίγραφα μερικών από τα πιο σημαντικά εκθέματα προσπαθώντας έτσι να προσελκύσει και ξένους τουρίστες που διέρχονται από το λιμάνι καθώς το μουσείο δεν μπορεί να στηριχθεί μόνο από τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής ούτε από τις εκδρομές των σχολείων η από περιστασιακούς επισκέπτες.

Το αρχαιολογικό μουσείο της Πάτρας όπως προ είπαμε παρουσιάζει αρκετά λειτουργικά προβλήματα που κάνουν δύσκολο το έργο του και έχει αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία:

- Το μουσείο δεν διαθέτει αρκετό προσωπικό και σε όσους δουλεύουν εκεί δεν τους παρέχουν την απαιτούμενη εκπαίδευση
- Η λειτουργία βασίζεται κυρίως σε συμβασιούχους με αποτέλεσμα συχνά να δημιουργούνται διάφορα προβλήματα
- Υπάρχουν μεγάλα τεχνικά προβλήματα όπως η δυσλειτουργία του συστήματος θέρμανσης των χώρων καθώς δεν διαθέτει ειδικευμένο προσωπικό και με τον καιρό αυτό θα δημιουργήσει αρκετά σημαντικό πρόβλημα στην διατήρηση των εκθεμάτων καθώς δεν θα μπορεί να τα συντηρήσει.
- Δεν υπάρχει μόνιμο προσωπικό καθαριότητας
- Το οπτικοακουστικό υλικό έχει σταματήσει να λειτουργεί
- Υπάρχει ελλιπής έρευνα και μελέτη.

Με βάση τα προβλήματα που διακρίνουμε στο αρχαιολογικό μουσείο της Πάτρας μπορούμε να διατυπώσουμε κάποιες προτάσεις σχετικά με την βελτίωση με στόχο την προσέλκυση των τουριστών:

- Αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων στο μουσείο και στελέχωση τους με κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό
- Να προκηρυχθούν θέσεις για μουσειολόγους
- Βοήθεια με προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρηματοδότηση από τη τοπική αυτοδιοίκηση και το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού
- Διαμόρφωση ενός πλαισίου τουριστικής συμπεριφοράς με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των επισκεπτών
- Αύξηση της χρηματοδότησης των τοπικών πολιτιστικών βιομηχανιών
- Συνεργασία του μουσείου με τις τοπικές επιχειρήσεις
- Συμμετοχή σε εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
- Ύπαρξη διαφήμισης του μουσείου στο ίντερνετ, στο μετρό, στα αεροδρόμια και στα λιμάνια
- Δημοσίευση άρθρων σε αναγνωρισμένα τουριστικά περιοδικά, ελληνικά αλλά και ξένα
- Να εφαρμοστούν σύγχρονες μέθοδοι διαχείρισης και μάρκετινγκ
- Δημιουργία ηλεκτρονικής διαδικτυακής τοποθεσίας (web site)
- Τουριστικά πακέτα συνδυασμένα με επίσκεψη στο μουσείο και άλλες δραστηριότητες, για να προσελκύσουν το τουρίστα
- Φυλλάδια ενημερωτικά για τους ξενόγλωσσους επισκέπτες
- Διόρθωση του ωραρίου λειτουργίας του μουσείου (να μην έχει χαρακτήρα δημοσίου)

Μπορεί το κόστος όλων όσων αναφέραμε να είναι αρκετά μεγάλο σε αυτές τις περιόδους οικονομικής κρίσης που ζούμε αλλά με μια τέτοια διάρθρωση το μουσείο θα αποκτούσε οικονομικούς πόρους πέραν της χρηματοδότησης του κράτους.

Το μουσείο της Πάτρας καταφέρνει να κερδίζει έδαφος πέρα από τα προβλήματα που έχει και κάθε χρόνο, από την χρονιά που άνοιξε η επισκεψιμότητα του να αυξάνεται. Με τις εκδηλώσεις που διοργανώνει, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τις ομιλίες, τα συνέδρια, τις περιοδικές εκθέσεις που έχουν τόσο ενδιαφέρον, το έκθεμα του μήνα κτλ., τραβάει τη

προσοχή και το ενδιαφέρον όχι μόνον ατόμων εξειδικευμένων στο τομέα αυτό, αλλά οικογενειών, παιδιών και νέων ανθρώπων.

Εν κατακλείδι το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της Πάτρας βοηθάει εν μέρει στην τουριστική ανάπτυξη της και εν συνεχεία στην οικονομική. Θα μπορούσαν βέβαια τα αποτελέσματα να είναι καλύτερα αν αντιμετωπίζονταν τα προβλήματα του μουσείου και η λειτουργία του να γινόταν πιο εύκολη και πιο ομαλή, ώστε να αποτελεί πόλο έλξης ακόμα περισσότερων τουριστών, εγχώριων και του εξωτερικού. Γιατί ο πολιτιστικός τουρισμός για μια χώρα σαν την Ελλάδα με τόσο μεγάλη ιστορία με τόσο ενδιαφέρον αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές μορφές τουρισμού, για αυτό το λόγο ίσως θα έπρεπε να επενδύσουμε πάνω σε αυτό και να προωθήσουμε την ιστορία μας και το πλούτο της κληρονομιάς μας.

Αν κατάφερναν να λυθούν τα λειτουργικά προβλήματα στα μουσεία που υπάρχουν σε ολόκληρη την Ελλάδα, τότε τα μουσεία θα βοηθούσαν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Σε μια χώρα αμιγώς τουριστική, όπως η δικιά μας και με τόσα πολλά μουσεία, η προσοχή μας θα έπρεπε να εστιάζει στο να κάνουμε τα μουσεία όσο μπορούμε πιο ελκυστικά για τους τουρίστες, μειώνοντας τα λειτουργικά τους προβλήματα και βρίσκοντας τρόπους και λύσεις στο να τα συντηρήσουμε και να τα αναπτύξουμε. Έτσι και την ιστορία μας θα κρατήσουμε ζωντανή και θα βοηθήσουμε και την οικονομία της χώρας. Μπορεί το χρηματικό κόστος αρχικά για αυτούς τους στόχους να φαίνεται τεράστιο και δύσκολο όμως σε βάθος χρόνου τα αποτελέσματα μιας τέτοιας επένδυσης θα είναι σημαντικά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασοπούλου Α., Γλύτση Ε, Χαμπούρη – Ιωαννίδου Αικ. (2002) Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων, τόμος Β', Πάτρα. Ε.Α.Π. Σελ.246
- Αποστολόπουλος Δ.Κ. και Σδράλη Β.Δ. (2009) Εναλλακτικός και ήπιος τουρισμός υπαίθρου: θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογές, Αθήνα, Δ.Β. ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Ε.
- Βαρβαρέσος Σ. (2008) Οικονομική του τουρισμού, εννοιολογικές, θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις από τον 19^ο έως τον 21^ο αιώνα. Αθήνα, εκδόσεις ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ
- Βαρβαρέσος Σ. (1997) Τουρισμός, Οικονομικές προσεγγίσεις, β' έκδοση, Αθήνα, εκδόσεις: ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ
- Βελισσαροπούλου Γ., Ευστρατίου Κ, Ιωαννίδης Α., Λαμπράκη Α. (1985) Αρχαιολογία, παιδί και μουσείο, 16, σς 16 -77
- Δαλακούρα Ν. (2008) Πολιτισμός – διαχείριση ελεύθερου χρόνου- μουσεία – κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων II , ΙΔΕΚΕ
- Δερμιτζάκη Κ., Δοζανάκη Τ., Λιναρδάκης Μ. (2009) Πολιτιστικός τουρισμός και τοπικά μουσεία: παράγοντες που επηρεάζουν τη μεταξύ τους σχέση, περιοδική έκδοση του Κέντρου Μουσειακών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Μουσείο 6 σελ. 20 -29
- Καλούρη – Αντωνοπούλου Ρ., Κάσσαρης Χ. (1988) Το μουσείο μέσο τέχνης και αγωγής, Αθήνα, εκδόσεις: ΚΑΣΤΑΝΩΤΗ
- Κοντογιάννη Άλκ. (1995) Μουσεία και σχολεία – Δεινόσαυροι και αγγεία, Αθήνα, εκδόσεις: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
- Κρόνηρα Λ. (1985) Γνωριμία με το εθνικό αρχαιολογικό μουσείο, Αθήνα, εκδόσεις: ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ
- Οικονόμου Μ. (2003) Μουσείο: αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Αθήνα, Εκδόσεις: ΚΡΙΤΙΚΗ
- Πολίτης Ν. (1987) Το καρναβάλι της Πάτρας, Πάτρα, Αχαϊκές εκδόσεις
- Τσάρτας Π. (1996) Τουρίστες, ταξίδια , τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό, Αθήνα, εκδόσεις: ΕΞΑΝΤΑΣ
-

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adeniji P.O and Ekanem E. A.(2013) The role of museums in sustainable tourism development- the Black Heritage Museum, Badagry, African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure Vol. 2 (4) – p.p 1-3
- Deffner A. and Metaxas Th. (2003) The Interrelationship of Urban Economic and Cultural Development: the Case of Greek Museums p.p3 -28
- Falk J. H. and Dierwing L.D. (1992) The museum experience, Whalesback Books: Washington D.C.
- Hooper Greenhill E. (1992) Museums and the shaping of knowledge, London, Routledge

- Jolliffe L. and Smith R. (2001) Heritage tourism and museums: the case of the North Atlantic islands of skye, Scotland and Prince Edward islands, Canada, International Journal of Heritage studies, 7(2), 149 - 172
- Kamani P. (2015) The role of museums in cultural and heritage tourism for sustainable economy in developing countries, Regional Centre for Strategic studies Sarasavi Lane, Colombo
- Mercer C (2004) Museum impact assessment. A practical guide, MLA : Renaissance South West
- Silberberg T. (1995) Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites, Tourism management, Canada 16 (5), 361 – 365

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- ΟΔΥΣΣΕΥΣ – Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (www.Odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3248) πρόσβαση την 16/4/2018 15:30
- Αχαΐα μια απίστευτη εμπειρία (www.visit-achaia.gr/el/attractions/culture/museum/273-mus.1) πρόσβαση την 16/4/2018 16:15
- Θέρμου Μ. (2009) Στη τελική ευθεία τα εγκαίνια του μουσείου (www.tovima.gr/culture/article/?aid=279462) πρόσβαση την 16/4/2018 18:10
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (<https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SC121/>) πρόσβαση την 17/4/2018 20:00
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας - Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών (www.ampatron.gr) πρόσβαση 8/1/2018 17:15
- Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών (<http://sokatzou.blogspot.gr/2012/12/blog-post.html>) πρόσβαση την 20/3/2018 21:50
- Emfj's Weblog (<http://emfietzi.wordpress.com/2013/06/12/o-πολιτιστικος-τουρισμος-τα-τελευταια/>) πρόσβαση την 3/5/2018 14:34
- Μποζώνη Α. (2016) Πόσο μπορούν να επιδράσουν τα μουσεία στο μέλλον μιας πόλης (www.thetoc.gr/politismos/article/poso-mporoun-na-epidrasoun-ta-mouseia-sto-mellon-mias-polis) πρόσβαση την 3/5/2018 13:50
- Βουτσά Αν. (2013) Ο ρόλος του μουσείου σήμερα και η πολιτιστική συμβολή του (<http://artsantiquesmagazine.blogspot.gr/2013/02/blog-post/2.html>) πρόσβαση την 1/5/2018 13:45
- Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια – Πάτρα (<https://el.wikipedia.org/wiki/πατρα>) πρόσβαση την 4/3/2018 13:25
- Hotels line, ταξιδεύοντας στην Ελλάδα (www.hotelsline.gr/root/newhotel/mx/m_Axaia_tour.asp) πρόσβαση την 5/3/2018 12:26
- Πάτρα (www.visitgreece.gr/el/main_cities/patras) πρόσβαση την 5/3/2018 12:55
- Μεσαιωνικό κάστρο Πάτρας (www.taxidologio.gr/patras-todo-ruined-castle.html) πρόσβαση την 6/3/2018 18:10
- Αχαΐα Κλάους (www.taxidologio.gr/patras-todo-achaia-clauss.html) πρόσβαση την 6/3/2018 18:25

- Ρωμαϊκό ωδείο (www.taxidologio.gr/patras-todo-roman-odeum.html) πρόσβαση την 6/3/2108 19:05
- Πλατεία Γεωργίου (www.taxidologio.gr/patras-todo-georgiou-square.html) πρόσβαση την 6/3/2018 19:20
- Γέφυρα Ρίο – Αντίρριο (www.taxidologio.gr/patras-todo-rio-antirio-bridge.html) πρόσβαση την 6/3/2018 19:45
- Καθεδρικός Ναός Αγίου Ανδρέα (www.taxidologio.gr/patras-todo-agios-andreas-cathedral.html) πρόσβαση την 6/3/2018 20:20
- Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών (www.taxidologio.gr/patras-todo-archaeological-museum.html) πρόσβαση την 6/3/2018 20:54
- Πάτρα - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης - (https://www.mzv.cz/athens/el/x2006_11_21_2/x2008_04_23_1/x2011_09_06/x2011_09_06_4/x2007_12_13.html) πρόσβαση 30/3/2018 15:26
- Παπαναστασούλη Ν. (2017) Η σημασία των μουσείων για την πολιτιστική ταυτότητα και την τουριστική ανάπτυξη των πόλεων (https://www.citybranding.gr/2017/06/blog-post_7.html) πρόσβαση την 5/5/2108 22:10
- Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια–Τουρισμός (<https://el.wikipedia.org/wiki/τουρισμος>) πρόσβαση την 9/5/2018 16:22
- Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια – Πολιτιστικός Τουρισμός (https://el.wikipedia.org/wiki/πολιτιστικος_τουρισμος) πρόσβαση την 9/5/2018 17:12
- Τζεβελέκου Β. (2018) Αυξήθηκαν επισκέπτες και εισπράξεις το 2017 (www.efsyn.gr/arthro/ayxithikan-episkeptes-kai-eispraxeis-2017) πρόσβαση την 10/5/2018 20:14
- Δέφνερ Α και Μεταξάς Θ. (2012) Από το Marketing των πόλεων στο Marketing των μουσείων και αντίστροφα: Η σημασία του Πολιτισμού και του τουρισμού (<https://www.citybranding.gr/2012/04/marketing-marketing.html>) πρόσβαση την 16/5/2018 11:07
- Μουσείο Μπενάκη (https://www.benaki.gr/index.php?option=com_events&view=event&id=4859&ang=el) πρόσβαση την 11/5/2018 22:20
- Σύκκα Γ. (2017) Μουσεία δίνουν ζωή στη περιφέρεια (www.kathimerini.gr/910748/article/epikairothta/ellada/moyseia-dinoyn-zwh-sthn-perifereia) πρόσβαση την 11/5/2018 17:15
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2017) Η κοινωνικό –οικονομική επίδραση των μουσείων ΠΙΟΠ σε τοπικό επίπεδο (www.iobe.gr/docs/pub/PRE_20052017_PUB_GR.pdf) πρόσβαση την 11/5/2018 11:34